

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre 24 korona.
 Egy hátra 2 korona.
VIDÉKEN:
 Egy évre 26 korona.
 Egy hátra 2 k. 40 f.
HIRDETÉSRE:
 1. soros helyre egy sor egyenként 30 fillér.
 Minden következőnél 10 fillér.
 Nyitási sor 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetemi
 vasúti palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 22.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
 József főherceg-ut. 21. sz.
 TELEFON-SZÁM: 121.

Arad, 1909

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Péntek, január 1.

A jövő év programja.

Irta: Lőcs Rezső, városi gazdasági tanácsnok.

Szeretném itt bemutatni az 1909-iki esztendő munkaprogramjának azon részét, mely a közönségnek nagy rétegét érdekli. Jónak és célszerűnek látom ennek tételes leközlését úgy a közönség, mint a magunk — tisztviselők — jól felfogott érdekében. A közönség érdekében, mert elébe tárul a jövőnek — egy évnek — tükre. Ha nem találja meg benne azt, amire vágyik, itt az ideje, tegyen róla. A magunkéban pedig azért, mert az a meggyőződés meríthető belőle, hogy tisztikarunk akkor, amikor tul elfogaltságról beszél s terheinek könnyítését kéri, igazat mond. Meg kell jegyezmem, hogy itt nem tisztán személyszaporításra célzok. Nem ez az egyetlen módja a helyzet szanálásának. Korántsem. Kevesebb tisztviselővel is elvégezhető mindez, ha — s ez a nagy bökkenő — a munkának egyenlőbb, arányosabb elosztása mellett, a tisztviselőnek, az egyénnek, teljes anyagi és erkölcsi felelősség mellett nagyobb önállóság biztosítatik s elvétezik tőle a folyton fenyegető fegyelmi felelősségnek keserű pohara.

És ezzel belekerültünk a dolgok közepébe, a jövő év programjának első pontjához: a szervezési szabályrendeletnek megalkotásához. A megoldandó kérdések között ezt tartom ezidőszerint a legfontosabbnak. Bármely megoldás választassék is, kétségtelen, hogy az több kiadást fog előidézni, mert a létszámot annyira leszálítani, hogy a megtakarításokból a nagyobb, a megélhetéshez szükséges, a fokozottabb felelősséggel arányban álló fizetések fedezhetőek legyenek, nem lehet. De meglesz a tisztviselők pragmatikája, meglesz a pontosan körülírt hatáskör, vége szakad a folyton sporadice megújuló fizetésrendezéssel kapcsolatos kellemetlenségek sorozatának; lesz egy sorsával megelégedett, ezért munkabíróbb és megbízhatóbb tisztviselői kar.

A Maros hidakat építjük. Jövő évre késznek lesznek a pillérek s valószínű, hogy a két vasgyár a szerelési munkákat is megkezdi. Az ellenőrzésen felül a közigazgatásnak e körül alig lesz lényegesebb teendője. De kapcsolatos vele két kérdés, melyek közül az egyiket successive keresztül kell vinni, a másikra nézve pedig az előzetes tárgyalásokat meg kell kezdeni.

Az Óvartér szabályozását közgyűlésünk elfogadta, némi eltéréssel, úgy miként azt tudós nagymesterünk, Pallóczy Antal tervezte. Feladatunk tehát az Óvartérnek legalább egy kicsi töredékét oly állapotba helyezni, hogy a telkeket el is adhassuk. Az Asztalos Sándor-utca szabályozásának

nehéz kérdését pedig — lehetőleg az összes érdekelt tényezőknek bevonásával — tanulmányoznunk kell. Mert bármily lehetetlennek látszik is, néhány száz koronát kitevő kisajátítási alappal egy százezreket igénylő kérdést megoldani akarni, maga a kérdés oly annyira fontos s város-fejlesztési és rendezési szempontokból annyira elsőrendű, hogy előbb-utóbb áldozatok árán is az Asztalos Sándor-utcának 5—6 méternyi szűkületét kiküszöbölünk kell, ha az új hidnak forgalmát továbbra is a Szabadságtérnek biztosítani akarjuk.

A jövő év is az iskolák építésének jegyében fog lefolyni. Meg kell oldanunk az állami felsőbb leányiskolának kérdését lehetőleg kevés kiadással a Hasszinger-utcai telken, esetleg internatus nélkül is; fel kell építenünk a Weitzer-utcai leányiskola helyébe lépő új városi leányiskolát, még pedig a város szívében (a Gazdik, vagy a Batthyány-utcai Mahler-féle telken) és lehetővé kell tennünk, hogy az állami új redlikola még a jövő év folyamán a város Béla-tér telkén felépüljön.

A jövő évben Arad vendégül fogja látni az egész országot. Kossuth Lajosnak szobra 1909. július 1-én állni és ugyancsak 1909. év szept. 19-én, nagy hazánkfiának születése évfordulóján lelepleztetni fog. Kétségtelen, hogy az ünnepélyt a város fogja rendezni. Ezt megelőzőleg azonban rendbe kell hoznunk a szobornak környékét. Át kell helyezni az utat, szabadon hagyva a szobornak helyét, úgy, hogy az e helyen igen élénk forgalom fennakadást ne szenvedjen. Sajnos, hogy ezen kérdésnél megállapított s megváltozhatatlannak látszó határozatokkal állunk szemben. Szívesen dolgoznék éjjel-nappal, ha ezzel a szobornak a vasut felé való továbbítását, annak a Boros Beni-tér végén, a radnai uttal szemben való felállítását lehetővé tudnánk tenni.

Modern uttá tesszük a radnai utat is, amennyiben azt az u adó terhére — tehát polgártársainknak megterhelése nélkül — kiaszfalozni fogjuk. A kormány követelte ezt a munkát, de módot is adott annak keresztülvitelére.

A jövő év veti meg Aradnak, mint gyárvárosnak alapját. Az e öjelekből itélve a Westinghouse-gyáron kívül, már a jövő évben fel fog épülni a libás-dűlőben a textil-gyár és a vásártéri uton a láncgyár is. Azt hallom, hogy egy negyedik gyár is kíván Aradon létesülni. Adná a gondviselés, hogy jól hallottam legyen s valóra váljék az eszme és a selyemfonógyár tényleg Aradon épülne fel!

Fontos, nagy körültekintést, jóakaratot s főleg feltétlen tárgyilagosságot igényel a közelelő jövő kérdésének helyes mezo-

dása s ennek esetleges folyamánként a városi villamos-művek felállítása. Utalok e tekintetben a villamossági részvénytársasággal kötött s érvényben levő szerződésnek a megváltásra vonatkozó határozmányaira s nem tartom kétségesnek, hogy ezen telep a megváltási jogok bekövetkezte előtt is megvehető lenne, ha számításaink oda konkludálnának, hogy egy második villamos telepnek felállítása nem lukratív. A rendelkezésemre bocsátott adatok első megtekintésének hatása alatt én vettem fel a városi villamosművek eszméjét. Ma azonban, amidőn azt látom, hogy az autobus 6 fillérrel magasabb díját bizony igen kevesen juttatják a városnak csak azért, mert a vállalat a városé, kételkedem abban is, hogy a fogyasztóközönség csak egy fillérrel is többet fizetne a városi telep által szolgáltatott villamos energiáért, ha azt olcsóbban a magántársulattól tudja beszerezni. Lehet, hogy termelésünk a mainál tetemesen olcsóbb lesz s hogy felvehetjük a versenyt a villamos társulatnak mai áraival; de bizonyosra kell vennem, hogy az utóbbi árait redukálni fogja s ekkor igen kérdéses, hogy azokkal fogunk-e tudni versenyezni? Igen természetes, hogy egészen másképen alakul a jövő képe, ha a városi villamos telep már eleve állandó, megfelelő nappali fogyasztást tud magának biztosítani. Ismétlem, ez a szőnyegen levő kérdések között egyike a legnehezebben megoldhatóknak. Számításaink alaposak lesznek, a legnagyobb körültekintéssel fogjuk a kérdések minden oldalát megvilágítani úgy, hogy javaslatunk városunknak jól felfogott érdekeit fogja vissza ükrözteni.

A vízvezetékek kiterjesztése is napirendre fog kerülni. Bizonyos relációkat illetőleg megoldást kell keresnünk és találunk, hogy a vízvezeték legalább parciálisan kiterjeszthessük. Eltekintve attól, hogy vannak utcáink, melyek Stone-csatornával bírnak, de öblítő vízzel nem rendelkezők, a Béla-térnek szabályozása, az azt feltételző üzletvezetőségi palotának 1910. vagy 1911-ben, az új indóházak pedig már jövő évben való részleges felállítása a vízvezetékek kiterjesztését ebben az irányban conditio sine qua non-ná teszi.

Meg kell tennünk az első lépéseket — ha csak lehetséges az utolsókat is — a jövő évben aziránt is, hogy az Erzsébet város utcáiról a nyílt árkok tüztérjesztő töcsái elkerüljenek, más szóval, hogy ezen városrész esővízcsatornával ellátásuk. A szép fejlődő városrész, a belváros területén folyton emelkedő lakbér érdemessé és szükségessé teszi, hogy ezen, a járványos betegségek fészkevé avatott város-

részt szanaljuk s a higienikusan lakható városhoz csatoljuk. A pénzügyi nehézségek leküzdhetetleneknek látszanak; pénztárunk kimerült, pótdadónk alig elviselhetően magas. Mégis ha a Shone-csatornával elérni kívánt célt a maga teljességében elérni, megvalósítani, vagy csak megközelíteni is kívánjuk s a mentesített 25,000 lakást nem akarjuk kitenni a betegségek behurcolásában rejlő állandó veszélynek, a mentesített területnek határait végső erőnk megfeszítésével is ki kell terjeszteniünk legalább is azon vidékre, mely a belvárossal oly szoros connexusban van.

Napirendre lesz tüzendő a *tüzér kazárnyának* oly régóta vajudó kérdése is. Az intenzív gyáralapítási akció mihamarabb területeket fog igényelni. Szükséges tehát, hogy a lenni vagy nem lenni kérdése végre dülőre jusson. Mert egy száz ezer koronába kerülő telken répat vagy egyéb takarmányt termelni üdvös s a végszükségben indokolt is, de a hasznosításnak ezen módja gazdaságosnak nem mondható.

A *vágóhidnak léghűtővel* való ellátása — ugyilatszük — immár befejezett dolog. Az érdekelt hentesek és mészárosok áldozatkészsége az átalakítás költségeit előteremtí a nélkül, hogy a lakosságra — akár közvetlenül, akár közvetve — kár vagy teher hármolnék. Sőt azáltal, hogy a conservált hus apadása kevesebb lesz s a romlásnak egyáltalában kitéve nincsen, a nagy közönségnek előnyeit is fogja szolgálni, mert jobb, frissebb és — a mi szintén nem lehetetlen — esetleg olcsóbb husra fog szert tehetni.

A nagyobb — de azért talán nem a legfontosabb — kérdések közé, melyek a jövő évben megállapodást, megvalósulást igényelnek, tartozik még a *Tanonc Otthonnak* felállítására és az *országos kiállítás* előmunkálatainak megkezdése. Az első kérdést illetőleg a tanonc-otthon bizottságtól, a másodikat illetőleg a kereskedelmi és iparkamarától, illetőleg a kiküldött albizottságtól várjuk a megfelelő javaslatokat.

A rendelkezésemre álló hely s az olvasónak fogytán lévő türelme nem engedi

meg, hogy a jövő évnek egyéb feladataival is részletesebben foglalkozzam. Szorítokozom tehát azoknak egyszerű felsorolására, kijelentvén, hogy — hivatkozva a pohár vízben támadó viharra — a felsorolás sorrendje korántsem állapítja meg azokak nagyobb vagy kisebb fontosságát. Különösen nálunk nem, hol lényegteleneknek látszó javaslatok vagy indítványok, nagy ügyekké fejlődnek, viszont véleményünk szerint igen fontos kérdések — talán jobb és körültekintőbb előkészítésük folytán — simán és egyszerűen intézhetők el.

Életbe léptetjük január hó 1-én az új *kéményseprési szabályrendeletet* s ezzel polgárságunk terheit könnyítjük; január hó közepén állami intézménnyé válik a *mértékhatóság* hivatal, mely ezzel az egész vármegyének központjává lesz. A *mezőgazdaság* terén életbe fogjuk léptetni az új *legeltetési szabályrendeletet*, elő fogjuk készíteni a *növénykísérleti állomásnak* városi kezelésbe való átvételét, pontosan meg fogjuk jelölni a város tulajdonát képező földeknek határait s ezzel keresztrül vizsgáljuk a *földek bérleteinek korrekcióját*, a *Birkás-legelőnek* javítását célozzuk egyszerű *öntözés* által, a *gazdasági cselédlakásoknak* felépítését lehetővé fogjuk tenni; létesítünk *fűzfatelepet*, hogy a kosárfomásra, mint háziiparra mielőbb át térhessünk; létesítjük a *mezőgazdasági szeszgyárat*, ha az eng délyt kieszközölnünk sikerül; végül előkészítjük és életbe léptetjük a *mezőgazdasági cselédek lakásáról* szóló szabályrendeletet s ezzel ezen osztály egészségi viszonyain is segítünk. Előkészítjük az *autobuszok* szabályrendeletét s ezzel a külvárosoknak a forgalomba való bevonását; döntenünk kell az *Árvaház* sorsa fölött is s ha fenntartását hisszük célszerűnek, az abban szép lendületet vett *tanszergyártást* megfelelően fejleszteni és támogatnunk kell, hogy a produktív eredmény a terheket elviselhetőbbé tegye. Esetleg átvesszük a jövő évben megnyíló *gyermek-kórház* kezelését; felépítjük a *gáji tanítóházat*, folytatjuk a tárgyalásokat a *tanítóképző* új kertjét illetőleg oly irányban, hogy e célra a várterületnek egy része átengedtesse. *Bővíjük a temetőket*, mert

azok sajnosan kicsiknek bizonyultak; ha lehetséges, a felsőtemetőt megfelelő *kapuzattal* látjuk el. Befejezhetni reméljük az állati hullákat megsemmisítő és feldolgozó *Digestornak* beszerzése iránti tárgyalásokat s megfelelő helyre áttelepítjük a *sertéshizláló telepeket*. Folytatjuk a város utcáinak s külhatárainak *befásítását* oly módon, hogy a jövő év végével bátran fogjuk állithatni, hogy minden arra alkalmas utca be van fásítva. A tél folyamán a ségai elhagyott téglaverő helyek egyengetve lesznek s így valószínű, hogy a *ségai telepek* kiépítése már 1909-ben kezdetét veheti. Városrendezési szempontból kiváló fontosságú az *ujtelepi utcáknak* folytatásának rendezése, a *Fácán-utcának szabályozása*, a 2. ik polgári iskola melletti *Dobó-utcánsk megnyitása* a Nádor-utcáig, ha lehet a városligetig. Ugyanczen szempontból itélendő meg a jövő évi *kövezési sorrend*, mely azonban a bevételeknek csökkenése folytán csak szűkebb körű igényeket fog kielégíthetni. A Csernovits Péter-, Hasszinger-, Ferdinánd-utcáknak aszfaltburkolattal való ellátása, a Vörösmarty-utcának aszfalt-járda szélesítése, a Mocsár-, Szekeres- és Péter-utcáknak kövezése azonban beható megfontolás tárgyává fog tétetni s nem lehetetlen, hogy ezen munkák már 1909-ben kivihetők is legyenek. Az *utcáknak újabb számozása*, azoknak *motorikus öntözése*, a *portalanító olajnak* gyakorlati kipróbálása, *automata telefonok* bevezetése, a városi épületek *terveinek* elkészítése, vagy legalább a *előmunkálatok* megkezdése, végül a *városi kávéháznak modernizálása* szintén a jövő év munkaprogramjához tartozik.

Elég bő munkaanyag. De csak látszik soknak, ha elgondoljuk, hogy az utolsó 20 év alatt mi minden történt Aradon, s mennyinek kellett történnie, hogy városunk ma büszkén hivatkozhatik arra, hogy a vidéki városok között az első között foglal helyet. Titka ennek az egészséges közszellem s a hol ez megvan, ott öröm a munka s könnyű a haladás.

Éjféli románc.

— Szilveszterkor. —

Miután a karácsonyi
Ünnepeket eltemettem,
Elbucsuzom Szilvesztertől
Óst módra, rendületlen.

Pont éjfélikor beálltok
Andráss'-téri kávéházba,
Rendelek egy kapuciner
Vagy két tojást egy pohárba.

Mellettem az árvaszéki
Ülnök ül a családjával,
Mögöttem egy bus poéta
Reggelit vagy ozsonnát fal.

Kis bankfiuk udvarolnak,
Szende mamák szélesednek;
Szóval: most van ébredése
Reménységnek, vidám kedvnek.

Eloltják az Auer-égőt,
S mely csak volt rá ad: sóváran
Izzik egyet és kialszik
A villamot nyújtó áram.

Ünnepélyes áhitattal
Figyelem e csodatétet,
Amely meghal minden évben
S minden évben újra éled

Nagyon, nagyon megható ez,
Kél sóhaja száz kebelnek;
Egyesek sirva fakadnak,
Mások szépen — elbliccelnek.

B. u. é. k., B. u. é. k. — rebesgetik,
Egy perc múlva önfeledten,
S a főpincér kiszámítja:
Hiányzanak tizenketten.

Im, feleim, láthatjátok:
Olyan az új, mint a régi,
Nektet, nekik kárt okoz majd
És hasznót hajt neked, néki.

Te például azt reméled:
Kihuzzák osztálysorsjegyed,
Csak épp arra nem gondoltál,
Hogy valóban meg is vegyed.

Vagy például azt gondolod:
Irok néhány kerge verset

S mi történik? Majd elámulsz, —
Bőffentésed babért szerzett.

Vagy azt mondd: a fiammal
Nem tudom, hogy mit csináljak.
Sebaj, — zenét ír legföljebb
A magyar kir. Operának.

Szóval: jobb lehet az újé,
Csak mihez értsz, azt ne műveld.
Munkás, mester elkerülje
Az igazi, szolid műhelyt.

Köpenikkel boldogulsz csak, —
Köpenik az egész élet.
Csaljuk egymást, — és köszöntjük
Házugul a b. újévet.

Még szerencse, hogy mindenkit
Megvigasztal az a tudat,
Hogy legalább mind őszintén
Köszönhetik — önmagukat.

... Kávéházban, Szilveszterkor,
Igy töprengtem én, az árva,
Mig megettem hat kenyérrel
Két tojásom egy pohárba.

Melnár Jenő.

Fontos újítások a bünygyi nyomozás terén.

(Az országos bünygyi nyilvántartás. — Dactyloscopia, fénykép büntető lap és sok minden egyéb.)

Az országos bünygyi nyilvántartás tárgyában a m. kir. igazságügyi miniszter a m. kir. belügyminiszterrel együtt f. évi október hó 30-án rendeletet bocsájtott ki, mely 1909. évi január hó 1-én lép életbe.

A rendelet szerint a csavargók, koldusok, valamint, ha a terhelt kiléte, vagy személyazonossága más módon meg nem állapítható, a rendőri büntető bíraskodást gyakorló közigazgatási hatóságoknál is ujjlenyomatot kell felvenni, továbbá minden olyan egyénről, ki előzetes letartóztatásba, vizsgálati fogságba, vagy szabadságvesztés büntetésének végrehajtása alá került. Ugyanezen egyénekről lehetőleg „Bertillon“-féle fotografáló géppel fényképeket is kell készíteni, ugyszintén büntető lapokat, ujjnyomati kisíró-lapokat, végül a körözött egyénekről figyelő lapokat.

Mindeme munkálatok részben a kir. ügyészségek, részben a rendőri hatóságok feladatát fogja képezni.

Ezen rendelet a rendőrségek működését, a bünygyi nyomozásokat és bünygyi vizsgálatokat megkönnyíteni célozza.

Újítás tehát a kriminálisztika terén.

Nagy örömmel vennénk ezen újítást, ha nem csak modernizálást és munkaszaporulatot jelentene, hanem ha a vidék közbiztonságát is megjavítaná és ha eme evidenten állami feladatok egy része nem hárulna az állami feladatok sulya alatt már most is görnyedő municipális hatóságokra. — De mert ismét oly terhet jelent, amit a törvényhatósági és rendezett tanácsú városok rendőrhatalóságainak kell majd ellátni, továbbá mert a városoknak ismét költségeket okoz anélkül, hogy a vidék közbiztonságát javítaná, a közbiztonságot fokozná, — a törvényhatóságoknak a legnagyobb energiával kell fellépni, hogy most már végre-valahára mindama sok állami feladatokért, amelyet teljesítenie kell, az államtól kárpótlást is kapjanak. És ezt most már annál is inkább meg kell tenni, mert a vidéki rendőrség államosításáról egy jóidőre le kell tenni, de mert a kormány férfiai s különösen maga a belügyminiszter

a kolozsvári deputációnak ama kijelentést tette, hogy a vidéki rendőrségek helyzetén okvetlen segíteni kell, mivel a városok a terheket már nem győzik és mert a belügyminiszter ígéretet tett, hogy a vidéki rendőrségek helyzetén állami segélylyel óhajt segíteni.

Minden lehető meg kell tehát a városok törvényhatóságainak tenni, hogy az államtól megfelelő segélyt kapjanak, hogy ezáltal magukon könnyítsenek és hogy a közbiztonságot ezáltal megjavítsák.

Kérjük fel a városunkban lakó összes országgyűlési képviselőket, keressük meg az összes törvényhatóságokat, hogy végre-valahára a városok siralmas helyzetén állami segélylyel segítsenek.

Greén Mándor
tb. főkapitány.

Az aradi pénzüintézetek egy évi üzleteredménye.

Milyen volt az 1908. év?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 1.

Az aradi pénzüintézetek nemsokára lezárják az ezerkilencszáznyolcas év mérlegét. A számadások még nincsenek pontosan készen, de már megalakítható az évi eredmény képe, amely pedig pénzforgalmunknak és egész gazdasági életünknek is a kifejezője.

Az aradi pénzüintézetek a most lezárt évben mind jó, némelyek pedig igen jó üzleti eredményt értek el. A nyereség növekedése mindenütt a forgalom emelkedésével volt arányos, ami nyilvánvaló jele a nemrég megcsappant vállalkozási kedv visszatérésének és hirdetője az elevenebb gazdasági korszak bekövekezésének.

A nagyobb aradi pénzüintézetek évi eredményéről szerzett adatainkat a következőkben adjuk:

Az Aradi Első Takarékpénztár most lezáró év üzleti eredménye egészében kielégítőnek mondható. A múlt év vége felé lezajlott pénzkrisis és az ennek folytán megcsappant vállalkozási kedv a forgalomban ugyan éreztette hatását, de a nyereség előreláthatólag meg fog

felelni a jogos várakozásoknak. Örvedetes tény a *betét álladék emelkedése*. Természetes ugyan, hogy az évi mérleg elkészítése előtt pozitív adatokat felhozni nem lehet, mégis bizonyosra vehető, hogy az intézet úgy, mint tavaly, az idén is 160 korona osztalékol fog fizetni és előreláthatólag emellett még különféle tartalékalapjait is gyarapíthatja. Mindenesetre említésre méltó azon sajnálatos körülmény, hogy az összes értékpapírok, főképp a magyar korona-járadék és a záloglevelek hanyatlása folytán a *pénzüintézetek nagyobb leírásokat lesznek kénytelenek eszközölni*, de ez a veszteség a helyzet javulása folytán csak átmeneti jellegűnek tekintendő. Az üzleti év pontos eredményéről különben az intézet január 24-i rendes közgyűlése fog beszámolni.

Az Arad-ésanádi Gazdasági Takarékpénztár lefolyt évének igen szép eredménye az alapítókénak az 1907. évben befejezett felemelésével áll kapcsolatban. A tőkeemelés folytán nemcsak az üzleti forgalom lett a tavalyinál sokkal magasabb, de a nyereség is körülbelül kétszerese az előző évnek. Pontos adatokat ugyan még nem lehet közölni, de előre látható, hogy az *osztalék igen magasra, 40—45 koronára fog emelkedni*.

Az Aradmegyei Takarékpénztár lezáró évének forgalma kielégítő volt. Az üzleti eredmény megfelel a múlt esztendeinek, az osztalék is valószínűleg annyi lesz, mint az előző évi. Az intézet tárca álladéka minden irányban emelkedőben vannak.

Az Aradi Polgári Takarékpénztár üzleti eredménye a viszonyokhoz képest jó volt. A nyereség valamivel nagyobb lett a tavalyinál. Az üzleti álladékokban mindenütt emelkedés mutatkozik. Az osztalék nagysága még pontosan nem állapítható meg, de olyan mindenesetre lesz, mint a tavalyi volt.

Az Aradi Ipar- és Népbank 1908. üzletéve minden tekintetben kielégítő volt és az intézet fokozott mértékben fejlődött. Üzletágaiban nagyobb emelkedés mutatkozik; így a váltótárca 1 millió koronával, a takarékbetétek félmillió koronával emelkedtek. Az évi nyereség felül fogja mulni a múlt évi nyereséget és az osztalék ez évben is 40 korona lesz, amely a részvénytőkének 10 százalékát teszi ki.

A Viktoria Takaré- és Hitelintézet 1908-as üzleti éve minden tekintetben szép eredménnyel járt. A betétek álladéka 600,000 korona

Áramlások.

Írta: Krenner Miklós dr.

Időnként észrevesszük, hogy azonos jelenségek ismétlődnek. Bizonyos érzések, gondolatok, nevek zibongnak bennünk és ime találkozzunk velük ismerőseink szavai között, olvasmányaink soraiban is. Azt mondjuk, fátumszerű a dolog. Vannak időszakok, midőn a gyilkosságok nyomon követik egymást, meglepőde észleljük, hogy egyik vasuti baleset a másikat vonzza maga után s egyszerre hallunk azonos társadalmi bűnök egyidejű leleplezéséről, ami addig csak szórványosan történt. Hajlandók vagyunk emlegetni azt a régi tételt, hogy van rendszer a rendszertelenségben is és törvényeket nyomozunk ki a véletlen, saját-szerű találkozásból. Szükségszerűen, kényszerűségről.

Valami ilyesmire mutat, hogy az utóbbi hetekben gyakran foglalkoznak a napilapok, társaságok, írók a tegnapi, ma, holnap irodalmával. Nincs nap, hogy törvényszerű sorrendben ne nyilatkozza e kérdéstről avatott és járhatlan, érdekelt és érdeklődő. Pedig ez a kérdés itt van már évek óta és friss jelentőségűvé vált ismételt hónapok előtt, mikor az Ady-kötet a nagyváradi Holnap következt, most pedig tulajdonképpen csak Oláh Gábor hirtelen színváltozása követel figyelmet. Mint egy letagadhatatlan fejlődési folyamat nyert

annyi szót, amennyit megérdemel. Hiszen minden, ami új, érlelődik, érik. De miért lett az annyit forgatott kérdés most egyszerre oly felte sürögös, annyira külső okok nélkül időszerű, hogy az új írók és a régiek, a maradiaknak hitt és újítóknak kikiáltott irodalmi képviselők tömegesen találkoznak a probléma harcias és filozofikus taglálásában?

A találkozásból sokszor pozitív törvény vonható ki. Kétségtelen, hogy a földrészek alakulása is befolyást gyakorol a rajta élők történeti fejlődés-re. Bár nem kizárólagosan. Igaza van a történelmi materializmusnak, mikor gazdasági rugókat keres az események mögött, de más is kell találnia, ha tudományos célokat szolgál. Ha látjuk, hogy az irodalom e pillanatokban a legizgatóbb kérdés, oknyomozásnak fogjuk elfogadni azt a magyarázatot, hogy mindez azért van, mert az irodalom hálás tárgy, azt is, mert a régiek szívósan védik nevüket és hatalmukat, az újak reklamirozzák a magukét és újabb bástyaormokat akarnak bevenni és azt is, mert a könyvpiacnak most van a delelője s a könyv-árus akaratlanul előtérbe állítja az irodalom papírjainak, az irányzatok bérzei, küzdelmét. Mindegyik magyarázat és mindegyikben van igazság. Van azonban e jelenségek háta mögött egy nagy és általános ok is. Elérkezett az idő, mikor mindenki érzi és tudja, hogy valami nagy változás küszöbén állunk.

Az ember két világot hordoz magában.

Egyet, amely van, egyet, amely lesz. A kicsinyes lelki, a jelentéktelen vágányokban mozgó élet a kettő harmóniáját mutatja, mely csak kap, de nem teremt. Ami felülemelkedik az utszélségben, háborog, küzd. Védi az egyiket vagy teremti a másikat. A gép szerkesztése, a törvény fogalmazása, a könyv megírása ezen alapszik. Ebből folyik az is, hogy minden kor-nak más izlése, más művészete, más nyelve van, de mindegyiknek vannak ellenségei és vannak barátai. Tulajdonképpen azt hisszük, hogy ugyanazon a nyelven beszéltünk és megértjük egymást. Korántsem. Aki jobban figyel, könnyen észreveheti, hogy egyetlen szó nem hangzik el tisztán, simán, zörej, idegen hangzás nélkül. Nincs szín, mely egyedül sugárzana. Az emberiség mindig két nyelven kiabál, két különböző kézzel dolgozik. Csak a pihenés, a hallgatás, az emésztés percében van csend, béke.

Ha azt látjuk, hogy Mikszáth cikket ír, Rákosi Jenő cikket ír, mások cikket irnak és egyformán emlegetik a régi és új irodalmat, beszélnek modernségről és maradiságról, akkor tudhatjuk, hogy az ember két világának pompás párviadala bontakozik ki szemünk előtt. Mert ez így szokás, mert ez természetes és emberi, változnia kell az embernek, hogy megmaradjon, rombolnia kell, hogy építhessen, raga-zkodnia kell a régihez, hogy az ujnak is értéke legyen. Felmerül természetesen a kérdés, hogy az, ami születőben van, egyuttal jó

emelkedést mutat, a váltótárca pedig 8 millió koronáról kilencre emelkedett. A forgalom arányaihoz képest emelkedett a nyereség is. Nevezetesen esemény az intézet életében, hogy tartalékalapja most éri el az egymillió koronát. Az osztalék a tavalyi marad. Szép forgalmat ért el a tavaly megalakult *Közvetítői Társaság* is, melynek most lezáruló éve öröndetes fejlődésre mutat.

Az Aradi Központi Takarékpénztár ez üzleti évében igen élénk és erőteljes üzleti tevékenységet fejtett ki; hogy az intézethez bizalommal forduló közönség igényeinek megfelelőhessen, alaptőkéjét ez év végén egy millió koronára emelte fel és a sikerrel végrehajtott tőkeemelés feleslegét, úgy az előző csonka év üzleti eredményét a tartalékok gyarapítására fordítva, igen tekintélyes tartalék-alapot gyűjtött.

Ez évben az összes üzletágak egészséges fejlődés mellett az előző év kétszeresére emelkedtek, úgy, hogy az intézet erős megalapozása szemmel tartásával, a tartalékok bő dotálása mellett, a részvényeseknek is tiza koron (5%) osztalékot fog kifizetni.

MESE

egy szerenésetlen zseniről

— Ajánlom a táncolai nem tudó fiatal embereknek. —

Poéta volt és zsurnalista,
Tehetséges, vidám gyerek,
Hosszu haja szemébe lógott,
S arát halványosság lepte meg.
Volt tisztességes rend ruhája,
Sőt még télikabátja is,
No lám: egész vagyonkát szerzett
Versével már a kis hamis.

Kedves, fiatal, vágytól égő,
Bohém kedélyű, vig legény,
Kinek mikor témája nem volt
Se hagyá el a jó ramény.
Elméje ép volt, lelke tiszta,
S a szíve — ah! — szörnyen meleg,
Az füté át zord téli éjen
A redakciós termeket.

Kávéház volt boldog tanyája,
Szerette a cigányzenét,
S nem fizetett a suszterének

S a szabójának soh' se még.
S hegyha lobogó nyakkendője
Belengott utcát és teret.
Ast mondták: „... Látja?... látja?... ott megy,
Nagyon szeniális gyerek...”

Sziperkászott mint egy rakéta,
Mint Molnár Feri „Ördög“-e
S az aforizmázásba Weild ar
Nem állt ki vón' — tudom, — vele.
Rimelt, mint Kias József — a költő,
Sőt: Adyt is lefőzte tán,
És kétségtelen, hogy tultatt még
Drámásó Avarfy Gézán.

Ugy vezérelkezett, mint Vózi,
Lengyel Zoltán hozzá mi volt?...
„Tudja? Maga második Falk lesz...”
— Mondá pár kritikus-belond.
És lepipálta Gyulay Pát
A mérgező kritika tereén
Baja csak egy volt e zseninek:
Táncolai *nem* tudott szegény.

Nem tudta mi a kőrmagyar tánc,
A csárdást hirtől ismeré,
A négyesben soh' sem haladt még
Bájos vis á vis ja felé.
S a „Walcertraum“-nak dallamára
Sohsem táncolt a jó gyerek,
Jaj de szegény poeta az, ki
A bosztont sem tanulta meg.

S hiába tartott dikciót
Revickyról a szurokon,
És udvarolt a lányesapainak,
(S azok nem is vették zokor).
De felhangzott a „vig” keringő
S minden lány ő hozzá futott:
„Jöjjön egyszer körül... Izé ar!...”
.... Nagysád... *táncolai* — nem tudok...”

Nem... nem tudok táncolni sajna,
És a poeta-pech milyen,
Szerelmes lett egy szép leányba,
Egy táncos, báli éjjelen.
„Szeretem” — sugta szenvedélyvel,
S a szép lány nevetett magyot:
„Jöjjön: táncoljunk egyet inkább...”
.... Táncolai... azt... azt... nem tudok...”

S a kis lányt elvitték előle
Rugalmas, izmos tánc sok,

És neki nézni, nézni kellett,
Hogy vissik szerelmét amott...
Hogy adják kárát kére, s mindig
Más férfié a szép leány,
Más néz tűzzel kacér szemébe,
Más lel gyönyört arany haján.

Más foghatja forró kezét meg,
Simulhat hozzá édesen,
Más részegül meg egy snavától,
Az átbosztonzott éjeken.
Más sughat neki vallomást, ha
Az édes mámer egyre nő,
Mindemki bírja azt a kis lányt,
Egyedül ő nem — csak nem ő...

S hiába írt szerelmes verset,
Epedé, bus dalt dal után,
Ha egy se bosztonzhat véle
Az a tárcért haló leány.
Ha forró csókot sem lehelhet
Szóke se'yem hajára már,
— Most látta: ki táncolni sem tud,
Milyen szegény, milyen — számár...

S minden ötletet és sziperkát
Od'adott volna szívesen,
Nem akart már tul tenei Vózi,
Molnár-, Weildon, Kias Józsefen,
Sőt már Avarfyak is nyujná
A drámák zöld babérjait, —
Ő csak táncolni tudna kisse...
Csak egy kicsit... icipit... picipit...

... Kezdett tanulni... s már a csárdást
Tudta szépen eljáral épp,
Mikor szóke szerelmesének
Egy tisz megkérte a kezét
A lány — természetesen! — hozzá ment,
S most bosztonzhatik vigan,
S megszakadt a poeta sz'v, egy
Ei nem táncolt tánc vágyiban.

... Eltemették és megsiratták,
És egy szuron jó nénikék
Emlékoszlopra gyűjtögettek,
Mely hirdethesse szent nevét.
S a nagy költőnek sírkövére
E pár jellemző sor jutott:
*Ady, Falk, Weild volt egy személyben,
Hanem — táncolni nem tudott!*

Pártos Szilárd.

és értékes lesz-e vajjon, mikor a legcsodálatosabb kavarodás, a legképtelenebb túlzások előzik meg az ujat, holott amitől elakarnak szakítani, annyira a szívünkhöz nőtt, oly ismerős minden vonása, annyira igényeinkhez idomult, hogy nem is tudjuk már életünket nélküle elképzelni? Az egyik felelet az, hogy minden újító korszakot desperadok vezettek be és a maradiak minden megújított korszakban helyet találtak; a másik felelet az, hogy az ember egyik alaptulajdonsága a lustaság és mégis mindig küzdött, konzerválni akart és mégis soha meg nem állott.

Az irodalom arra törekedett, hogy közelről, alaposan, pontosan tisztába jöjjön a részletekkel. A természettudomány megismertette a sejteket és a sejteket látható nagyító üveggel, elébe tárta a hipotézist, mely a részleteket egy homályos, sznóoki lendületű egységbe foglalja. Az irodalom tehát megkezdte a dolgok felbontását, mind mélyebbre hatolt és az egység, melybe összefoglalta eredményeit, mind homályosabb, mind hidegebb lett. Kezdte a romantikus szónoklás, folytatta a nyugodtabb verizmuson és végezte a naturalizmuson. Viktor Hugó és Vörösmarty, Petőfi és Arany, Maupassant és Zola a képviselők. A nagy frázisok után a tiszta és őszinte képek következtek, majd az élet statisztikai vonásai nyomultak előre. De közbe már mutatkozott valami abból, a mi csak most fog igazán kitörni. Petőfiben a képek érzéki zúzása és a világszabadság nemzetközi vonása,

Aranyban a versforma raffináltsága és a szavak önálló jelentősége, Ibsenben a miszticizmus, Dosztojevskyben a lány fatalizmus.

A természettudomány kedves hipotézisei azonban lassan összeomlanak. Most arra törekszik az irodalom, hogy a rész helyett egészet adjon, általánosítással helyettesítse a buvárkodást, világítás helyett színeket keres, egy-egy érzékszerv adatai helyett az összes munkáját, egy távolról, hidegen megkonstruált képet akar nyújtani. A gondolat helyére lassan a homályos eszme lép, az érzékek adalékai összevegyülnek s a cselekvő költő inkább vizimariussá lesz. Ez magyarázza meg, hogy minden érzés, impresszió emberi formát ölt, mesesszerű idomokkal, soha nem hallott jelzőkkel, ismeretlen árnyalatok közepette, csupa szín, csupa hang kíséretében. Már régen, igen régen, mikor tetőpontján állott a másik világ, megkezdte a harcát ez az új áramlat. Franciaországban, a szonettirók mesterkelt dallamosságában és kisíszolt képeiben, Baudelaire s Verlaine új nyelvében és kódében. Az ujak alkohollal is kényszerítették érzékeiket, hogy más összeállításban lássák az alig manalizált életet. És a mesterkedő zene, a kitapintott világkép összetalálkozik Wildében, ki hatalmas merészséggel viszi előre az új irányt — a klasszicizmus feltámasztását. Mert ha a XIX. század irodalma a romantizmusból indult ki, úgy a XX. század csak egy új klasszicizmusban sarkalhatik. Az egyén elhanyagolását az általánosért. a

nemzetit a nemzetköziért, a világosságát a szín kedvéért és a nyelv, forma gondos kicsiszolását mindig klasszicizmusnak nevezte az emberiség.

És az új klasszicizmus Párisból jön, mint minden művészet és Párisból ültetik át hozánk azok, kik irodalmunkban most magukat büszkén a holnap költőinek nevezik. A fejlődés megadja az igazat nekik, értéküket a tehetség határozza meg. Jelentkezésüket most, mint történni szokott, érdemtelen gáncs és meg nem érdemelt dicsőítés fogadja. Az összeomló világ az ujat elleneségesen nézi, az örökös pedig igazságtalanul sürgöti az előd halálát. A icnyugvó nap és a felkelő nap egyforma piros haraggal festi meg az eget. Ezért történik, hogy Rakosi Jenő végig út Adyn és Oláhon, pedig ő vezette be őket, mint nyájas ismeretleneket az irodalomba. A holnap költészetének esztetikusi viszont fogakkal kapnak a régiiek lábába. A desperadok szokása. Elismerjük, hogy az új költők sok szépét hoznak magukkal, érezzük, várjuk, kívánjuk, hogy áramlatuk hozánk érjen, befődjön, felüldítsen. De amit ma ad a jövő, az még nem az a szép, az a jó, mire várakozunk. Ennél már többet adtak a franciák, művészbibet adott a selejtes özönben is Wilde Oszkár. De még a franciák, még Wilde sem az új irodalom igazi klasszikusai. Az ismeretlen ő, a költészet jó hercege még messze van. Különben, nem az előcsapatok döntik el a csatát és a hadvezér messze a sorok

Maione jubileuma.

Az Itáliából idenött, derék vívómester, *Malone* Vince jubilál. Tíz esztendeje, hogy a vívótanításnak él s ugyanennyi ideje, hogy a magyar földet tapossa. Olyan nehéz, testet-lelket megvívó hivatásban, mint az övé, a fegyverek csattogása közben, jelenlős idő ez a tíz év, és érdemes

arra, hogy megünnepeljék. Egyébként a maga módja szerint fogja ez ünnepet megtartani: február 21-én amatőr vívóversenyt rendez, amely kétségen kívül nagy érdeklődést fog aratni.

A tíz esztendőből egy évet Budapesten, kilencet pedig rövidebb megszakításokkal Aradon töltött. Ő maga a vívást Rómában tanulta, katonai vívómesterré képezte ki magát és egy esztendőig a milánói 8. ik dragonyosereg vívómestere is volt. 1890-ben jött Magyarországra; Budapesten mestere volt a Wesselényi vívóklubnak, a Magyar Athletikai Klubnak, a Nemzeti Tornaegyesületnek és a Fővárosi Vívókörnek. Aradon minden esztendőben megnyitja kurzusát s közben másutt is vendégszerepelt. Így tanfolyamokat tartott Temesvárott, Kassán, Nagyváradon, Brassóban, Békéscsúdon, Szepsiszentgyörgyön és másutt.

Bajos lenne a számát adni azoknak, akik ez idő alatt az olasz vívást tőle tanulták. Csak érdekesebb adatnak említhetjük fel, hogy tizenöt gyalog- és lovasezrednek tisztikarát oktatta, s a többek között tanultak tőle Kaffka vezérőrnagy, Diltrich, Hadfy, Scheuchenstul, Bauer és báró Karg ezredesek s a hadseregnek több más előkelő tisztje.

Hogy az olasz vívásnak Magyarországon milyen becsületet szerzett, azt elismerte az olasz király azzal, hogy az elmúlt évben a Corona d'Italia rend lovagjává nevezte ki. Az olasz király e kiténtetésé

mögött üti fel hadisátorát. Az előhadakban is lehet hős, érdemes vitéz, elismerjük, hogy Ady sok gyönyörű verseket alkotott, de az igazi dicsőség az igazi nagyot illeti, azt aki a friss, pihent, válogatott tartalékkal a válság pillanatában indul rohamra.

A csata megkezdődött. A támadó fél sok szép mozdulatot tett máris. Új képek, jelzők, színek, sejtések, eszmék fakadtak életre s érezzük, hogy az új hangok új hurokat hangolnak fel sziveinkben. De mennyi durvaság, mennyi hazugság csap le rájuk azután. Mily ellentétes hatások forgatagába ragadnak. Több az izgalom, mint a gyönyörűség, több a kórság, mint a táplálék. S harcuk inkább bosszantás, mint a diadal vágya. Művészetük még inkább hóbort, minthivatás, inkább sejtés, tapogatózás, mintsem látás és határozottság. Eleven valóság, mely megszületett, élni, virágozni fog. E pillanatban azonban még torzvonásokat mutat, nem tiszta, nem formás. De jegyezzük meg, hogy a sorrend először a születés és azután a fűrésztés, végül pólyába helyezés. És amiért nem lehet mindjárt a csecsemőt megcsókolni, nem szokás azt agyonütni. Viszont, ha sikoltozni hallja az ember az újszülöttet, nem fog arra következtetni, hogy az meggyilkolja a szülőjét. Hogy ennek a hasonlatnak tovább fűzésével fejezzük be sorainkat, az anya is csak egy-két nap tagadja meg emlőjét szülöttétől. Az új irodalom is megkapja a régítől azt, a mi jár neki.

mellé sorakozik az a rokonszeny, amelyet Maione a sportkörökben szerzett s a mely bizonyára méltóan fog az ő jubileumán kifejezést találni.

A tanács nem akar fegyelmit!

Elutasította az adótitviselők kérelmét.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 31.

A város tanácsa ma délután rendkívüli ülést tartott, hogy az előadók az 1908. évben beérkezett s még el nem intézett ügyeket ebben az esztendőben fejezhessék be, s így restancia nélkül kezdhessék meg az új esztendőt. Ez sikerült is. A tanácsnak nincs adóssága a számonkérő székkel szemben. Az aktaszámok szorgalmas együvé rovasát jelenti ez a munka. A sablonos közigazgatási taposó malom egyhangu zakatolását, melynek garatja már elhasználdott, malomkövei kopottak s a közéjük kerülő szemet csak úgy nagyjából, sokszor csak éppen a szemnek tetszetősen őrlik meg. A termés évről-évre szaporodik, s a gépezet olyan, mint volt harminc és égnéhány esztendővel ezelőtt. Taposó malom.

Ma, az őrlési idő utolsó pillanatában azonban egyszerre, váratlanul nagyot nyekkent a gépezet. Amint az egyik molnár, *Vannay* Gyula, egy új felümlést bocsátott a garatba, a kerekek elkezdtek berregni, a kövek összedtek utolsó energiájukat, összecsapódtak s a tanács ámulattal vette észre, hogy az egész masina kuruckodik.

Az 6-esztendő utolsó pillanatában azt a kérelmet terjesztette elő *Vannay* a tanácsnak, hogy a titviselők egy részének kértére, már holnap fizesse ki a város pénztára a közgyűlés által megszavazott, s a belügyminiszterhez jóváhagyás céljából felterjesztett — *drágasági pótlék*nak első negyedére eső részét.

Mindennapos házi ügy — rendes körülmények között, de nem az, ha elmondjuk, hogy azok a városi titviselők kérték a tanácsot arra, hogy térjen el a szabályrendelet útjáról, akik a betűhöz való merev ragaszkodásukkal sokszor a legkétségbeejtőbb helyzetbe juttatják a polgárokat, sőt elég gyakran egzisztenciákat áldoznak fel a betűnek.

A kérvényt, amint azt *Varjassy* Lajos polgármester konstataulta, az adó ügyosztály néhány titviselője adta be. Hogy a még miniszterileg jóvá nem hagyott költségvetés rovására eszközöljön a pénztár előleges fizetéseket, ezt az ügyosztály kéri, amely számtalanszor küld el adóhátralékos halasztást kérő kétségbeesett embereket azzal az indokolással, hogy a szabályt nem szabad áthágni.

A polgármester és vele a főügyész semmi szín alatt sem tartották teljesíthetőnek a kérelmet, már csak azért sem, mert a közgyűlés csak *napi részletekben* utalja ki a pótlékot, s még nem bizonyos, vajjon a miniszter jóvá hagyja-e az effajta fizetésjavítást. Ha teljesítenék a kívánságot, akkor *joggal fegyelmi eljárást indíthatna a közgyűlés a tanács ellen*. Ezért ebben a mulatságban nem voltak hajlandók résztvenni a tanács tagjai.

Ugyanígy nyilatkozott a tanács többi tagja is s az indokolatlan kérelmet elutasították. Még csak azt mondták ki bővebb indokolásul, hogy az előlegezéssel éppen azokon nem lenne segítve, akik arra leginkább rá vannak utalva. A napidíjasok ugyanis előleget nem kaphatnak s így igazságtalanság lenne őket mellőzni.

A vicinális-király bajai.

Végrehajtási kérvény a Pallós-cég ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 31.

Több ízben megemlékeztünk *Pallós* Armin vasutvállalkozónak, az ujarad—nagykikindai helyi érdekű vasut építőjének anyagi zavaráról, amelyet az üzletágak nagy kiterjedettsége és a pénzpiac súlyos helyzete okozott. Azok a bankok, amelyek a Pallós-céggel financiaiális összeköttetésben állottak és a cég vasutvállalkozásainál anyagilag érdekelve vannak, összeállottak, hogy a differenciákat rendezzék.

A bankok tárgyalásba bocsátkoztak a céggel s úgy látszott, hogy sikerül megállapodásra jutniok, amikor közbejött *Zselénszki* Róbert grófnak interpellációja a főrendiházban. *Zselénszki* kérdést intézett a kereskedelemügyi miniszterhez az ujarad—nagykikindai vasutépítkezés tárgyában és súlyos vádak emelt a Pallós-cég ellen. *Kossuth* helyett az interpellációra *Szterényi* József államtitkár válaszolt és mindenben megerősítette *Zselénszki* gróf értesüléseit az építkezés körüli történet manipulációkról. Ez alkalommal azt is kijelentette az államtitkár, hogy a Pallós-cégnek sem főnökei, sem alkalmazottai az építendő vasut igazgatóságában helyet nem foglalhatnak s a kormány velük tárgyalásba nem bocsátkozik.

Ekkor az egyezkedési tárgyalások meg-hiusultak. Most, mint értesülünk, a *Magyar Agrár és Járulékbank* részvénytársaság vette kezébe az ügyet és tárgyalásokat folytat *Pallós* Armin érdekeltségével. E tárgyalásoknak az a célja, hogy a pénzintézet, amelynek különben is van vasúti osztálya, új részvénytársaság keretében teljes egészében átvenné a Pallós-féle vállalatot. Az eképen szervezett új vállalat élére igazgatóként *Pallós* Armin van kiszemelve.

Ezzel a hiradással egyidejűleg említhetjük meg, hogy a Pallós-cég ellen egy zágrábi fakeskedelmi részvénytársaság *hatezer korona követelése erejéig biztosítási végrehajtást* kért egy aradi ügyvéd útján. A kérvényben, amely ma érkezett az aradi törvényszék végrehajtási osztályához a végrehajtást a Pallós-cégnek Németborsában, Resicabányán és egyebütt levő építési vállalataira is kéri foganatosítani.

MULATSÁGOK

(*) *A Székely-Otthon és Barabás*. Az alábbi sorok közlésére kérték föl bennünket: Felhívom a t. tagokat, hogy illusztris tagtársunk és ügyérzünk, *Barabás* Béla dr. üdvözlése céljából holnap új reggel 6 óra háromnegyed 11 óra között a Központi kávéházban megjelenni sziveskedjenek. *Bedő* Árpád dr. elnök.

(=) *Az aradi posta- és táviratviselők sportegyesület* vigalmi bizottsági elnöke ezúton is felkéri a vigalmi bizottság tagjait, hogy a Központi szállodában s hé 9-én tartandó tombolával egybekötött táncestély teljes sikere érdekében, s hé 4-én este 6 óra között a *Weltzer* János-utcai polgári iskola tornatermében mulhatatlanni megjelenni sziveskedjenek.

A konyhaművészeti kiállítás.

I.

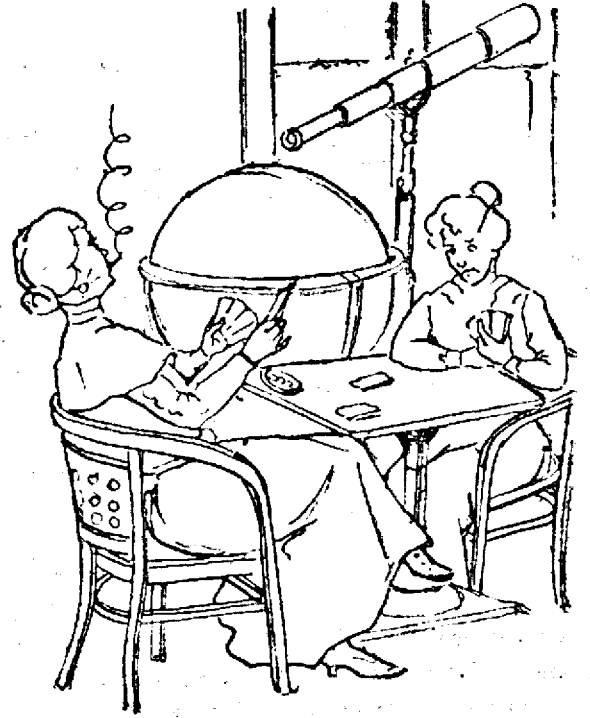

Mikor közelg a Vizkereszt,
A női agy dolgozni kezd;
S nincs oly farsangi eszme,
Mely ekkor kérba veszne;
Csak az alkalom köll nekik,
Min azt meghányják és vetik

És számtalan ülésen
Ez megvitatva leszén.

S a meddig ez ügykészl,
Az egyik költ vitézül,
A másik vad énekbe tör,

Harmadik zongorát gyötör,
Melodramát a negyedik,
A többi résztvevő pedig
Harminc parti pikét tesz
Az estnek sikeréhez.

Az olaszországi földrengés.

Borzalmas részletek. — Az áldozatok temetése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 31.

Minden újabb hír, amely a délolaszországi katasztrófa részleteiről számol be, növeli a rettenetes szerencsétlenség arányainak képét. Teljesen elpusztult városokról, kietlen pusztaságokká lett vidékekről, koldusbotra jutott ezrekről szólnak a hírek. Az egész világ részvéte Dél-olaszország felé fordul; mindenféle gyűjtések indulnak meg a hajléktalanokká lett szicíliaiak és kalabriaiak támogatására, az olasz királyi pár pedig már két nap óta a katasztrófa színhelyét járja be. A romok alól kiszedett hullák temetése már megkezdődött és a gyönyörű Olaszország déli része szomorú temető képét mutatja.

Mai távirataink itt következnek:

A király utja.

Reggio di Calabria, dec. 31. A király Orlando és Bertholimi miniszterekkel ideérkezett és meglátogatta a sebesülteket. Ezután csónakra szállt és megtekintette a part mentén okozott pusztításokat, miközben meggyőződött a kár nagyságáról. A lakosság mélyen meghatva köszöntötte a királyt. A Napoli nevű páncélos-hajó elsőnek érkezett ide a segítség céljából kiküldött hajók közül. Az élelmiszerüzleteket csapatok őrzik, hogy fosztogatásokat megakadályozzanak. A súlyos büntetésre elítélt foglyokat a Napoli fődélzetére vitték, a többieket elbocsátották. Megkezdték a holttestek eltemetését. A király a miniszterelnökhöz táviratot intézett, amelyben közölte vele, hogy Reggio di Calabriát ugyanazon sors érte, mint Meszazínát és közli, hogy egy orosz hajó 500

sebesültevel holnap Nápolyba érkezik, ahol azoknak partraszállítása és a kórházakban való elhelyezése iránt gondoskodjanak.

Az elpusztult városok.

Palmi, dec. 31. A város kétharmad része elpusztult. Lehetetlen az áldozatok számát tudni. Seminara városa szintén elpusztult. 1500 ember meghalt és ugyanannyi megsebesült. Sinoppoli, St. Procpio és más kisebb városok nagy kárt szenvedtek. Ott is számos a halott és sebesült.

Európa részvéte.

Madrid, dec. 31. Alfonz király táviratot intézett Viktor Enánuel királyhoz, amelyben a katasztrófa alkalmából részvétét fejezi ki és hadsegédét az olasz nagykövethez küldte, hogy a fájdalom érzését fejezze ki a borzasztó katasztrófa felett.

Toulon, dec. 31. Ajaccióból érkezett távirat jelenti, hogy a Franciaországból Olaszországba segítségre küldött Cogne torpedóromboló súlyosan megsérült, ez okból utazását abba kellett hagynia és a kikötőben keresett menedéket.

A pusztulás képe.

Kalábria, dec. 31. Lazarotól Reggioig az országuton az összes parasztházak romjait a tengerár elsodorta. Ugy szintén elsodorta az óriási narancserdőket is. Az országutak mellett mindenütt a teljes pusztulás képe látható. A hullák tömegekben fekszenek az utakon. Messzina felett öt óriási füstoszlop mindent sötétségbe borít. A part mentén eltorzult holttestek százai hevernek. Megnehezíti a mentést az orvosok kis száma. Sanct-Giorgio város is teljesen elpusztult. A halottak száma óriási. Sanct-Giorgio közelében több község is elpusztult. Ma mentőcsapatok érkeztek a hadtestparancsnok vezetésével.

Ujabb földrengés.

Kalábria, dec. 31. Tegnap ismét két újabb földrengés volt, mely a menekülők között óriási pánikot okozott. A tengerársok megcsontított hullát vetett a partra.

Róma, dec. 31. Az újabb jelentések szerint az eddig tudtakon kívül még 18 község elpusztult. A királyi pár állandóan látogatja a sebesülteket.

80 millió kár.

Róma, dec. 31. A kormány ma összehívta a kamarát. A kormány intézkedni fog a hathatós segítség iránt: A kárt 80 millió lírara becsülik. A messzina szicíliai bankból a „Makarow” orosz matrózai kimentették a bankban levő 20 millió lírát.

A segítő-akeló.

Róma, dec. 31. Az összes olasz kikötőkből kereskedelmi- és hadihajók indultak Délolaszországba élelmiszerrel és ruhákkal megrakodva. A községek, intézetek, hivatalok és vállalatok versenyt sietnek a nyomor enyhítésére. A kormány Giolitti elnöklete alatt permanenenciában van. Az összes városokban bizottságok alakultak a segélyakcióra. Pierpont Morgan 50 000 frankot küldött, Caruso pedig 10 000 lírát adott a katasztrófa menekültjei részére.

Bécs, dec. 31. A császárvárosban Aerenthal báró külügyminiszter elnöklete alatt előkelő férfiakból bizottság alakult, hogy egész Ausztriában céltudatos segélyakciót indítsion.

TORVÉNYKEZÉS.

§ Gyermekegyilkos anya. A fővárosi lapok mai száma közli, hogy Bartl Anna szobalányt, akit a borosjenői jegyző elcsabított, szegényben Budapesten szőzött s ott megölte bűnbán fogamzott gyermekét. Ezt a lányt a budapesti törvényesség öt hónapra börtönre ítélte. A fővárosi újságok közölik, hogy nem az aradmegyei Borosjenői község jegyzőjéről van szó, hanem a pestmegyeiről.

A konyhaművészeti kiállítás.

II.

Míg terjed ez a járvány,
A spajz se marad árván,
És tétlen nyugalomba
Nem maradhat a konyha;
Hol eddig csupa nő lakott,
A férfiak dolgoznak ott,

Az apa és a gyermek,
Gyurnak, habot kevernek.

Ez tüzet rak, az mosogat,
Amaz boncsi gunárokát,
A dolgok változását

A képek illusztrálják.
Csak egy a rebusz, olvasó,
Ha e két rajzot nézed:
Hogy kiáltva hol vagyon
Itt a konyha-művészet?

A titokzatos öngyilkosság.

Miért halt meg Mészáros őrmester?
Uri bűnösök.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 31

A napokban irtunk arról, hogy Mészáros Pál máriaradnai csendőrőrmester, aki husz esztendeig állt a csendőrség szolgálatában s akit mindenki kifogástalan embernek ismert, az aradi csendőrszárnyparancsnokság épületében öngyilkosságot követett el. Senki se tudta akkor, hogy mi adta Mészáros kezébe a gyilkos fegyvert. Jómódu, nyugodtan élő embernek látták őt s nem is sejhették, hogy súlyos fegyelmi ok készítette a végzetes cselekedetre. Eddig nem tudtuk, mi miatt hívta a szárnyparancsnokság Mészárosot kihallgatásra, csak annyit tudtunk, hogy szolgálati ügyben rendelték be. Most azonban módunkban van elmondani azt az érdekes ügyet, amely a szegény csendőrőrmester vesztét okozta s amely szükségessé tette, hogy ma Szabó Vince hadnagy Máriaradnára utazzék az öngyilkos Mészáros hivatalos iratainak szigorú átvizsgálása céljából.

Ki kell jelentenünk, hogy abban a ké-

nyes bűnügyben, amit itt leírunk, nem árulunk el nevetek részint a vizsgálat sikere érdekében, másrészt pedig azért, mert ismert intelligens emberek ellen folyik a vizsgálat, akikről még nem tudható: vajjon csakugyan elkövették-e azt, a mivel a csendőrség megvádolta őket.

Az 1908. év nyarán az aradi csendőrszárnyparancsnokságnak tudomására jutott, hogy Arad megye egyik nagyobb községében az egyik templomot kifosztották és sok pénz, meg értékes ezüstholmik tűntek el.

A csendőrségnek azt jelentették, hogy egy pap követte el a bűnt, a büntény elkövetésére pedig egy ügyvéd bujtotta föl, akinél az értéktárgyak meg is találhatóak. A szárnyparancsnokság megbizta Mészárosot, mint egyik legrégebb, legkipróbáltabb s tapintatosságáról ismert tagját a csendőrőrmesteri karnak, hogy vegye kezébe az ügyet és hallgassa ki a gyanúsítottakat.

Több hét múlt el e megbízás után, de Mészáros nem tett jelentést a nyomozásról. A parancsnokság hivatalosan szólította föl, hogy nyilatkozzék, mit végzett az ügyben? Mínt hogy erre se kaptak választ, telefonáltak, majd táviratoztak Mészárosnak, de nem jött öle semmi felelet. Ekkor a szárnyparancsnokságtól kiküldték Schwartz Mátyas járőrpáncsnokot, hogy megnézeze, mi történt Mészárossal, mert felettesei teljesen megfontolva s a dolog tökéletes ismeretével akartak

róla itélkezni. Schwartz nem találta otthon Mészárosot, akiről később kiderült, hogy feltöltöttei elé került. Az őrmester nem bírta kihallgatni az ügyvédet és a papot, mert azok a nyáron fürdőben voltak, ő azonban attól tartott, hogy a parancsnokság a gyanúsítottak kihallgatásának elmulasztása miatt felelősségre vonja.

A parancsnokság azután értesült arról, hogy Mészárosot ez az eset valósággal kedélybeteggé tette s ezért néhány hónapra szolgálaton kívüli viszonyba helyezte teljes fizetéssel.

Amikor ez az idő letelt, kihallgatásra hívták Mészárosot, de ő egy félórával elmulasztotta a jelentkezés idejét és a parancsnokság épületétől visszafordult anélkül, hogy bement volna. A napokban ismét kihallgatásra rendelték. Be is jött és — mint most kiderült — teljesen felöltözve, egy széke ülve agyonlőtte magát. Mészáros a szájába lőtt s a golyó az agyvelejének egy részét a falra mázolta. Az őrmester tragikus esetéről vármegyeszerte még most is beszélnek.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály 151.

A szökés párosan...

Aradtól Szegedig. — Titokzatos történet.

*

Kedden este az egyik szegedi garni szállóban — írja a *Szeged és Vidéke* című lap — botrányos esemény játszódott le. Az történt ugyanis, hogy a rövid lejárata szerelmek lebonyolítására szolgáló hotelbe kedden délután elegáns, prêmesbundás, cilinderes ur s egy nemkevesebbé csinosan öltözött hölgyecske szállt meg. A férfi a vendégekönyvbe röviden csak ennyit jegyzett be:

Torday Zoltán dr.

magánzó és neje Aradról.

A szálló személyzete nem sokat törődött a fiatalokkal, akik az emelet egyik kétszobás lakásában tüntek el, szigorúan meghagyva a szobaasszonyt, hogy ne háborgassák őket. Este kilenc órakor fiakter rebogott a szálló elé amelyből ószakállas öreg ur és két fiatalember ugrott ki s egyenesen a portáshoz siettek. Az öreg ur idegesen rivalált a portásra:

— Nem szállt meg itt egy fiatal pár ma délután?

A portás egykedvűen dörmögte:

— Szállt itt meg több is.

— Mutassa a vendégekönyvet.

A portás teljesítette a kívánságot. Az öreg ur szeme haragosan villant föl az egyik név olvasásánál.

— Melyik szobában szálltak meg ezek?

— Emelet 12. — felelte a portás.

— Gyerünk föl! — szolt az öreg ur a két fiatalnak s felsiettek a lépcsőn.

A tizenkettős ajtaja gondosan be volt zárva. Az öreg türelmetlenül kopogott. Semmi válasz. Még türelmetlenebb kopogás. Majd dörömbölés. A három embert előntette a düh. Nekivetették a vállukat az ajtónak, amely recsegve, ropogva engedelmeskedett az erős nyomásnak. Az ajtó fölpattant s belülről rémült női hang sikoltotta:

— Az apám, meg a bátyáim.

A három ember betoppant. Hogy mi történt ezután, abból a nagy lármából, puffogásból és se-gélykiáltásból lehet következtetni, amelyre a személyzet is figyelmes let. A portás rendőrré telefonozott s hamarosan meg is jelent két rendőr. Éppen akkor értek oda, amikor a három ember a rettenetesen megtépzott prêmesbundást hiányos toalettkben a folyosóra lökte. A rendőrök igazolására szólították föl a kis társaságot. Az öreg ur okmányokkal igazolta, hogy M. Károlynak hívják a arád megyei földbirtokos, a társaságában levő fiatalemberek pedig fia. Az egyik aradi jogszigorló, a másik pedig vármegyei tisztviselő.

A földbirtokos elmondta a botrány okait szolgáló előzményeket. A hölgy, aki a tizenkettős szobában szállt meg, a leánya, a prêmesbundás fiatalemberek pedig, aki Torday Zoltánnak nevezte magát a vendégekönyvben, K. Miklós dr. vasúti tisztviselő. K. Miklós nős ember. Mindössze másfél éves házasa, de ez nem akadályozta meg abban, hogy a földbirtokos ritkaság, de könnyen befolyásolható, hisztérikus leányának udvaroljon. Sikertült is neki a beteglelkű leány fejét különös furfangokkal, rossz versekkel annyira elcsavarni, hogy az egy szép napon eltűnt hazulról, de egy levelkét hagyott hátra, amelyben elárulta, hogy kivel szökött meg s hova utaznak. Az apa azután két fiával a szerelmes pár után Szegedre jött és serba járták az összes szállodákat, míg a harmadrangu szállóban reájuk találtak.

A rendőrök, kellő igazolás után, a botrány szereplőit szabadon eresztették, de kibégás miatt meg tették ellenük a följelentést. Főlöseges talán fölem-líteni, hogy a síró leánya apja és bátyjával társaságában tette meg visszafelé az utat.

Ezt írja a szegedi laptárs. Mi utána jár-tunk ennek a pikáns ügynek és lelkiismeretes vizsgálódás után azt konstatáljuk, hogy *az egy szereplői aligha lehetnek aradiak*. Ugyanis a cikkben körülírt szereplők közül egyet se találtunk se a vármegyei hivatalokban, se a vas-utnál, akikre az adatok ráillettek volna.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Péntek: Délután: Aranyember. színmű. Este: Fuzsitus kisasszony, operett. Bemutató előadás. (B bérlet.)

Szombat: Fuzsitus kisasszony, operett. C bérlet.)

Vasárnap: Délután: Pirosbugyelláris, népszínmű. Este: Fuzsitus kisasszony, operett. A bérlet.)

* Kabaré a színházban. Eddig a S ökött katonát adták nagyon szép előadásban, aztán a jó hatást ugyancsak olyan kabaréval, amilyent a legutolsó fauzsa is kifizültek volna. Elvégre a kabaré fogalma nem azt jelenti, hogy utazási tréfák: és izléstelenségeket lehet be-adni a közönségnek, mely okvetlen mulat ezen, mert hiszen kabaré van. Korcsmai nőtákkal és farsangi trükkökkel nem szabad a legelőmibb izlés ellen véteni és *Wlassók* Vilma izlése: dícséri, hogy nem lépett fel ebben a vásári komédiában. *Szász* Gizi kabaré számalt már is meri a közönség, ma asszinpardon is sikert aratott. Elmaradhatott volna *Ferrarinak*, ennek a kiváló művészenek maskarába való öltöztetése. Csikós kosztümben magyar nőtát énekeltek *Ferrarinak*, aki olyan előzőkany tagja a színházának, hogy ha kívánják még kánkánt is táncol, tehát ne szerepeljessék lehetetlen helyzetekben. *Rudas* Fülöppel zsidó templomi dal-lamokra cigánynótákat énekeltek és táncol-tatták. Szóval ilyen válogatott ötletekből állították össze a szilveszteri kabarét, mely kevés dícsőséget hozott a színháznak. H. G.

* Komlóssy Emma vendégszereplése. Az *Egyetértés*, amelyet Komlóssy Emma művészeti terveiről mindíg jól informál, a következőket közli: Komlóssy Emma, a kiváló szubrett primadonna ezúttal is több estén fog vendégszerepeini az aradi színpadon, ahol tavaly is zajos sikert aratott minden feljöttével. Szendrey igazgató — mint értesülünk — az aradi közönség kívánságának engedve, szerződöttel akarta a művésznőt, aki azonban több vendégszereplési kötelezettsége miatt, nem tehet eleget az aradi publikum óhajának.

* Poil Hugó kollektív tárlata egész napon át nyitva van és díjtalanul tekinthető meg. Welss Leó könyv, papír- és szemüvegykereskedő cég tárlati helyiségében.

* Újév a színházban. Helnap, újév napján két előadás lesz a színházban. Délután megszékelt helyáraz mellett Jókai Mór gyönyörű színműve, az Aranyember kerül színpadra. A főszerepeket K. Kápolnay Judika, Follnuszné, H. Kőrössy Juci, H. Harmath Józsa, Bankóné, Kesztler, Dalli, Mártonfi, Leóvey és Faludy ját-szák. Este bemutató előadás lesz. Ekkor kerül színpadra először Ziehrerné, a *Színházok szerzőjé-nek* legújabb kompozíciója, a *Fuzsitus kisasszony*, amely Bécsben óriási sikert aratott.

* Képvásár a kiállításán. Az aradi Képző-és Iparművészeti társulat kiállításán, melyet állandóan nagyszámu közönség látogat, élénk művásár folyik. Az utóbbi napokban a következő vásárlások történtek: *Nábr* Sándor dr. megvette Balla Frigyes Leányarcképét, *Mentag* Manó *Rubovics* Márk „Télen” című vásznát. A társulat maga tagjai közt való kiválasztásra megvette a következő képeket: Kézdi Kovács Lászlótól az Alkonyatot, Déri Bólatól az „Eszs hangulat” Normandiában” című képet, Pörge Gergelytől a „Gyulavári császárt”-at, *Markó* Ernőtől a „Mocaras táj” című vásznát és *Albert* Andoról Asztalos Sándor mellismóbrát s ezenkívül *Molnár* Dániel három állatsmóbrát. A városi művészeti bizottság *Vorjassy* Lajos polgármester elnöksége alatt egy nagyobb képet szemelt ki megvásárlás céljából. A nagyszá-bású tárlat már csak január 6-ig van nyitva a Kereskedelmi Akadémiában.

* Előadások a Kölcsey egyesületben. A Kölcsey-egyesület január 8-án meg arandó felolvasásán *Unger* Mór, a népszerű művésztanár be fogja mutatni egyik tanulmányát, kinek művészi képessége iránt nagy várakozással van. *Er Weil* Magda, Weil József államvasúti mérnök leánya. A Kölcsey-egyesület közönségeméltatta néhány év előtt *Unger* egy másik tanulmányát, *Telmányi* Emilt, ki a dícsőség pályakezdő után már jókora darsbot tett magát akar tanúságot tétetni a hegedűművészi erős talentumáról Weil Magdával is. A január 8-iki felolvasáson ez az érdekes vonzó bemutatkozás *Hubay* Jenő *Carmen ábránd* jával fog megtörténni. A felolvasók *Práhdészka* László dr., *Teller* Kálmán és *Jankó* Gyula lesznek. A Kölcsey egyesület ujonnan belépő tagjai erre a felolvasásra is jogosító igazolványukat a tagsági díj lefizetésével kiválthatják január 2-án, 4-én, 5-én és 7-én dé után 4-5-ig a könyvtárban.

Felfüggesztés a szerkesztőségben.

Kegyetlen ítélet.

Mit hozott az 1287—908. ügyszám?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 31.

Az olvasó az ügyszámokról bizonyára ráismer a lap jeles barátjára. Király István Gyulára, aki korábban az egyházi funkciók körül tevékenykedett, újabban pedig egészen az irodalomra adta magát. Király István Gyula az, aki közleményeit ügyszámok alatt küldi a szerkesztőségnek, viszont megköveteli, hogy a szerkesztőség e számra hivatkozva intézze azt el. Például így:

K. I. Gy. A 657—908. számú csoport nem közölhető. Elirattározatott a papirkosár 8287—908. sz. iratcsomójában.

Ezzel Király István Gyula meg van elégedve, mert tudja, hogy ő még nem befejezett író, de hát a rend az első a világon.

Az utóbbi időben azonban Király István Gyula aktái mind szaporábban jöttek hozzánk. Alig volt a közéletnek eseménye, amelyet, — különböző ügyszámok alatt — meg ne zengett volna. Ennyi ügydarabot a statisztikai hivatal se tudott volna elintézel, nem egy szerkesztőség.

Király István Gyula azonban nem győzte őket szorgalmazni. Sürgős, legsürgősebb, választ követelő levelekben követelt választ:

Mi van a 864—908. számú *Kalendárral az aradban?*

Az ilyeneken már könnyen tud segíteni a szerkesztőség. Azt feleli:

— Kiadtuk a referensnek, de az a lusta állat még mindig késik vele. Hallatlan, hogy annak az embernek mennyi restanciája van.

— Ki a referens?

— Az, uram, hivatalos titok, a me'yre föl vagyunk esküdve.

Egy napon azonban a szorgalmas külbarát diadalmas arccal jött be a szerkesztőségbe:

— Tudom ám, hogy ki a referens.

— No!

— Bizony. Még várok, hogy tizennégy nap, mulva különbeni következmények terhe mellett, el lesz e intézve a dolog?

Vésztjóalán mo'olygott ehhez a kijelentéshez, akár *A háromcsőrű őrgrof*, amelyről ő írt 828|907. sz. alatt regényt. A tizennégy nap elteltével a szerkesztő ezt a zord levelet kapta?

1286|908.

Nagyságos Főszerkesztő ur!

Alolirt alázattal vagyok oly bátor értesíteni a Nagyságos címet, minthogy *Faragó Rozsó* Tek. szerkesztő urat, hanyageágon értem a beküldött iratjaim elintézése tárgyában, tehát a Tek címet az 1909 ik évben beküldendő iratok elin észésétől, *6 hónappra felfüggesztem*, minthogy én semmi nemű választ vagy értesítést nem kaptam, és ezzel kapcsolatban a Nagyságos Főszerkesztő urhoz leszek oly bátor majd beküldeni 1909 ik évi Január hó napban az „egy megható elbeszélés a Barosparkról” című cikkemet, *Faragó Tek. Szerkesztő* urhoz pedig semmit, mert én nagyon szigorú vagyok a rendfentartásához képest.

(Kérem fordítani)

Tudom, hogy ha a Nagyságos urhoz küldöm be a többféle elbeszélés című iratjaimat, akkor ha az nem le kerül be a másnapi lapba, de azért kapok legalább értesítést.

Kelt Aradon 1908. December 31-én,

Király István Gyula.

Hát így még nem püffentettek el újságrót. *Faragó Rozsó*, e lap veterán munkatársa, hat hónappal el van tiltva attól, hogy Király István Gyula cikkei fölött véleményt gyakoroljon.

Az ítéletet természetesen közölték az érdekeltek. S mi sem természetesebb, hogy az elítélt így fogadja:

— Felebbezek a sóhivatalhoz!

SZÁZ ÉVES ARADI ASSZONYOK.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 31.

Most, amikor folytonosan olyan panaszokat hallani szerte az országban, de a művelt nyugaton is, hogy az új generáció fizikailag teljesen elsatnyul és nyomába se jöhet a régi erős nemzedéknek, valóságos kis szenzációként hat az a hír, hogy *Aradon két asszony él, akik nemrégén töltötték be századik életévüket*. Embereitöket élt keresztül az a két nő, akik közül az egyik az aradvárosi szegényházban él teljes egészségben és eleven vidámságban, a másik pedig egy aradi, ismert uri család házában fekszik betegen s rokonai féltő gondossággal ápolják. Ezt a tiszteletreméltó, nagy kort megért urinőt fölkereste munkatársunk, hogy beszéljen vele régmúlt időkről, szép napokról, amelyekről az ilyen fehérhaju matrónák a könnyekig való meghatottság hangján tudnak mesélni. A matróna azonban ágyban fekvő beteg és így nem lehetett vele beszélni.

Annál többet mesélt a másik száz esztendő anyóka, aki már közel két év óta lakója az Aranykéz-utca 12. szám alatt levő városi szegényháznak. Ez özvegy *Dán Györgyné*, született *Kiss Katalin*. A szegényház törzskönyvében a következő adatokat találtam a száz esztendő aradi asszonyról:

Sorsszáma: 898.

Fölvétel idő: 1908. május 14.

Neve: Kiss Katalin, özvegy Dán Györgyné.

Született: 1808. november 25-én Belényesen (Biharm)

Születési neve: apja: Kiss Ferenc, anyja: Weidenhoffer Katalin.

Amikor a csinos, tiszta külsejű szegényház udvarára léptem, néhány öreg férfi szaladt elébem:

— Kit tetszik keresni?

— Azt az öreg asszonyt, akiről azt mondják, hogy száz esztendő.

— Nemcsak mondják, hanem csakugyan annyi is. Tessék csak feljönni az emeletre, ott van a Kata az asszonyok szobájában. De előbb a gondnok urral tessék beszélni, mert ő nélküle nem lehet vele beszélni. Ezt így rendelték el az urak, — mondta egy vörös bajuszu öreg bácsi és hamiskásan mosolygott.

Amíg a lépcsőn felvezetett, megkérdeztem a bőbeszédű aggastyántól:

— Hát aztán, hogyan élnek ebben a nagy házban? Jó itt élni?

Legyintett a kiaszott kezével:

— Szegények vagyunk, de rosszul élünk. Meglepődve néztem az élcélődő öreg emberre és megkérdeztem:

— Mi volt maga fiatal korában?

Ekkor már a gondnoki irodához értünk és csak sugva merte mondani:

— Színész voltam; hős szerelmes nagy vidéki színházakban.

A gondnok azután bevezetett az emeleten lévő, ugynevezett női szobába.

— Ebben fogjuk megtalálni azt, akit ön keres, — mondta.

Amikor beléptünk, megkérdezte az egyik asszonytól:

— Hol van a Kati?

— Kiment, mindjárt itt lesz.

Kissé elcsodálkoztam. Én egy beteg, tehetetlen asszonyra számítottam és most azt halom, hogy ebben a zimankós téli időben odakint van. Amíg a százéves Kati bejött, időm volt kissé körülnézni ennek az élő históriának a lakosztályában. A szoba világos, tiszta, tágas

terem, harmincnégy ágygyal, sok félkegyelmű asszonnyal, leánnyal. Olyan benyomást tesz a szemlélőre, mintha valami nagyobb kórház elmeegógyosztályában volna. Kati a tizenharmadik számú ágyon szokott tanyázni. Az az ágy, amely előtt megállottunk, egy *Hegedüs* Hermína nevű idióta vén leánynak szolgál állandó otthonául már 25 esztendője. Ez a szerencsétlen vén leány már olyan kicsire zsugorodott össze a folytonos fekvésben, mint egy tíz éves gyerek teste. Kék beteg-zubbonyban van és félig fekvő helyzetben fogadja a belépőket. Feleletet semmire se ad, csupán a kérdéseket adja vissza.

— Hova ment a Kati? — kérdeztem tőle.

— Hova ment a Kati? — felelte ő együgyű nevetéssel.

Hermína a kérdéseket szinte gépiesen ismétli s bátran nevezhetnék a szegényház élő visszhangjának.

— Nem mindig ilyen csöndes ám ez, — magyarázza egy asszony, — néha olyan patáliákat csap Hermína, hogy meg kell fenytetni.

— És a Kati is szokott veszekedni?

— Azzal nem. Kati az egy komoly nő, az nem felel az ilyen nőknek.

Most belépett az ajtón a százévestendős Kati. Alig egy méter magas, sovány testén meleg barchett ruha volt, tiszta fehér fején pedig barna, vastag kendő. Az arca nagyon ráncos s mély csatornák futnak rajta keresztül.

— Maga a Kati? — kérdeztem tőle.

— Én vagyok, Kiss Katalin vagyok, — mondta s miközben beszélt, hosszú, csontos, száraz kezével félrelökte szemébe lógó ősz hajszálait.

— Hány éves?

— Százhárom.

— Csak lesz — mondta a gondnok.

— Igaz is a, csak leszek, most még csak száz vagyok. Katalin napján voltam száz éves.

— Mióta van a szegényházban?

Az öreg asszony hosszan gondolkozott:

— Már majd két éve lesz a tavaszon.

— Mióta lakik Aradon?

— Ötéves koromban meghalt apám, anyám, akkor elheztak Aradra a testvéremhez, Kiss Rozálhoz. Nála nevelkedtem. Azóta Aradon vagyok. Az apám lakatos mester volt.

— Hát az ura mi volt?

— Az pincér volt Aradon. De már nagyon régen meghalt.

— Másodszor férjhez ment-e?

— Nem.

— Gyereke?

— Az soha se volt, ezt nagyon sajnáltam mindig.

— Miből élt, amíg be nem jött a szegényházba?

— Mosni, vasalni jártam napszámba. Amig erőm volt, dolgoztam; de most már nagyon legyengültem.

— Hányszor volt beteg?

— Egyszer se voltam nagy beteg. Most sincs semmi bajom, csak gyenge vagyok.

— Enni tud-e?

— Tudnék, ha volna, de az olyan *csusz-pásokat* amilyeneket itt kapok, nem nagyon tudom megenni.

Valami pénzt adtam neki.

— Itt van, vetessen magának egy pár gyenge csibét.

Megköszönte.

— A húst nem tudom megenni, mert egy fogam sincs, hanem majd valami gyenge tésztát hozatok magamnak.

— Az utcára szokott-e kijárni?

— Most nem, csak nyáron. Majd a nyáron, ha szép idők lesznek, ki-kisétálok a Maros-hoz. Ott jó a levegő, ott jó lenni. *Majd a nyáron...*

Az öreg néni ezt olyan hangsúlyval mondta, mintha nem is száz esztendő nyomná a vállát, hanem csak 28—30 tavaszt ért volna meg.

— Hát idebent hogy él?

— Leginkább fekszek, ülök.

— Van-e sok látogatója?

— Senki. A rokonaim elhaltak, a régi ismerőseim meg nem tudják: hova lettem.

— A régi dolgokra jól emlékszik?

— A negyvennyolcas időkre úgy emlékszek, mintha most történt volna. Pedig már nagyon régen volt. Akkor még fiatal voltam, csak negyven éves...

Kati néni ekkor megfordult és nagy sóhajtások közt az ágyához úpegett. Ugy látszik, ezzel azt akarta jelezni, hogy vége a kihallgatásnak.

A WEITZER-MILLIÓK.

Elszámolás az oldal-rokonokkal. — Az örökség átadása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 31.

Néhány nappal ezelőtt hírt adtunk arról, hogy Steinhardt Mór dr., Aradváros tb. főügyésze a Weitzer-hagyaték ügyében a hét elején Grácba utazott. A gráci út már az utolsó lépés volt a viszontagságos örökség Aradra juttatásában és azt a nevezetes eredményt hozta, hogy Weitzer János hagyatéka legkésőbb 4—5 héten belül Aradon lesz.

Az Aradi Közlöny munkatársának alkalma volt beszélgetést folytatni Steinhardt dr.-al gráci utjáról.

— Személyesen mentem Grácba, hogy az oldalági rokonokkal leszámoljak azon jövedelmek és az azokat terhelő kiadások tekintetében, melyek az egyezség értelmében az oldalági örökösöknek jutó vagyon után 1905. óta járnak. Ez elszámolás hiánya volt eddig akadály a Weitzer-örökség kiadásának. Gráci tartózkodásom alatt sikerült ez akadályt is elhárítani, úgy, hogy a várost megillető alapítványi vagyont legkésőbb 4—5 hét alatt a gráci bíróság az aradi adóhivatalhoz fogja áttétetni, ahonnan az a polgármester kezébe fog kerülni.

Ebből az alkalomból megkérdeztük Steinhardt dr.-t arra a híresztelésre vonatkozólag is, mely szerint Arad örökségéből körülbelül 100.000 korona hiányoznak.

— Ebből a hírből — volt a válasz — egy szó sem igaz. Még a lehetősége is ki van zárva annak, hogy a Weitzer-örökségből akár csak egy fillér is hiányozzon vagy elkallódjon. Az összes értékeket bíról letétben kezelik, a készpénzek és az időközi jövedelmek pedig a vagyonkezelővé kirendelt végrendeleti végrehajtónak — a gráci vaggongyár vezérigazgatójának — kezelése alatt állanak, még pedig úgy, hogy azok a gráci vaggongyárnál vannak kamatozólag elhelyezve. Ezekből sem Arad városának, sem másnak nem adtak még át semmit. A hagyatékot különben is bírói utalvány alapján és bírói ellenőrzés alatt utalják ki a városnak.

Az általános sztrájk kudarcra

Huszonegyórás munkaszünet a fővárosban.

Véres összetűzések.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, december 31.

Ma reggel 6 órakor megkezdődött a szociáldemokrata párt vezetősége által 24 órára tervezett politikai tömegsztrájk. Megállapítható, hogy a párt fiaskót szenvedett, amennyiben Budapest százezernyi szervezett munkása közül alig tízezer sztrájkolt. A tömegsztrájk csak részleges lévén, a legtöbb gyárban folyt a munka, sok helyütt teljes üzemmél, több helyütt pedig kisebb üzemmél.

Tegnap este legelőször is a gőzmalmi munkások jelentették be csatlakozásukat a tömegsztrájkhoz és a felváltáskor, este 6 órakor már nem dolgoztak. Később azonban meggondolván a dolgot, munkába állottak és a sztrájkot a maga teljességében csupán a Budapesti Gőzmalomnál vitték keresztül, míg a többi malomban korlátozott üzemben folyt a munka. Érdekes, hogy a Danubius gyár munkásai voltak az elsők, akik a sztrájkot vállalták, mégis, mikor ennek keresztülvételére került a sor, 1700 munkás közül 1400 dolgozott és csupán 300 sztrájkolt. Ujpesten az összes gyárakban zavartalanul folyt a munka, ugyeintén a jutagyaiban is, melynek 4000 munkása tegnap szinte csatlakozott a tömegsztrájkhoz.

Természetesen rendbontások is történtek, bár nem olyan mértékben, mint azt várták. Boda Dávid főkapitány ugyanis ma reggel kiementette, hogy a rendőrség a legerélyesebben fog eljárni minden olyan törekvéssel szemben, mely a dolgozni akaró munkásokat megakadályozza munkájukban. Így csak kisebbmértvű rendzavarások történtek a délelőtti folyamán, de délután véres összetűzések voltak és sok munkást tartóztatott le a rendőrség, akik terrorizálták munkástársaikat. Több munkás súlyosan megsebesült és a rendőrök közül is sokan szenvedtek sérülést a támadóktól. A mai izgalmas nap krónikája itt következik:

Előkészületek a sztrájkra.

A csütörtökre virradó éjszaka elég mozgalmas volt. A sztrájkbizottság több száz tagja egész éjjel talpon volt. Sorra járták az éjjeli üzemeket, hogy azok munkásait a sztrájkhoz való csatlakozásra bírják. Az utcákon, nyilvános helyeken különféle színű röplveket osztogattak, mellyel a tömegsztrájkra izgatták a munkásokat.

Gyűlések is voltak az éj folyamán. A pincérek éjjel után gyűltek össze és kimondották, hogy esti hat óráig nem dolgoznak. Mivel azonban a pincérek között már nagy számban szervezetlenek is vannak, a munkabeszüntetés általánosságára érdekében küldöttségek jártak a vendéglősöknél és kávéosknál, kiket üzleteik csukva tartására kértek. A tulajdonosok közül többen nem voltak hajlandók a kérés teljesítésére, mire a küldöttségek fenyegetőleg léptek fel úgy, hogy a tulajdonosoknak rendéri beavatkozást kellett kérni.

A vasúti munkások is gyűlést tartottak tegnap éjjel. Hosszu és heves vita után határozat nélkül mentek szét és ma nem vettek

részt a sztrájkban. A hírlapszedők ma délelőtti értekezletükön mondták ki a munkabeszüntetést.

Az általános sztrájkban azonban számos szervezett munkáscsoport sem vett részt. Számos gyárban teljes üzemben folyt a munka. A legtöbb kávéházban és vendéglőben, bár a redőnyök le voltak húzva, a vendégeket rendszeresen kiszolgálták. A rendőrség a sztrájkjelöltek számát 10 000-re becsülte.

Erőszakoskodók, rendzavarók.

Ma kora reggel nagy csoportok voltak láthatók a főváros utcáin. Mindenki izgalmas eseményeket várt a mai naptól.

A Retek utca 39. szám alatt lévő kávéházban ma reggel megjelent 149 munkás, azonban sem elmenni, sem dolgozni nem akartak. A rendőrség segélyét vették igénybe, mely a rendzavarókat szétkergette.

A Baross-utcában Sugár szénkereskedő fuvarosait egy 8—10 főből álló csoport lehuzta a bakról és veresre verte. A rendőrség közbelépett és valamennyit elfogott a kerületi kapitányságon.

Ugy az éj folyamán, mint ma a kora reggeli órákban a kávéházakat 8—10 főből álló csoport járta be, megfenyegetve a kávéosokat, ha dolgoztatni merészelnék pincéreik által.

A belvárosi kávéházban történt zavargás, melyet azonban a rendőrség gyorsan és erélyesen elfojtott. Ma reggel 9 órakor az üllői úton lévő Valéria-kávéházba nagy zajjal vonult be egy csapat szociálista munkás, az asztalokat verdesték, óriási lármával követelték, hogy a vendégek hagyják el a kávéházat és a pincérek hagyják abba a vendégek kiszolgálását. A kávéos azonnal rendőri segítségért telefonált, de mire az megjött, a zavargók szétfutottak és közülük csupán egyet sikerült letartóztatni.

Ma reggel 8 és 9 óra között az asztalos szakaszervezet sztrájkoló munkásai végigjárták a Vig-utcában lévő asztalos műhelyeket és az azokban dolgozó munkástársaikat a munka abbahagyására akarták kényszeríteni. A rendőrség, mely erre a támadásra el volt készítve, a Népszínház-utcától hirtelen bekerítette a Vig-utcat és az összes terrorizálókat elfogta. Egyébként a város külső képe rendes. A forgalom délelőtti zavartalan volt, csupán kisebb csoportosulások és terrorizálások történtek. Koronként 30—100-as csoportok összeverődnek az utcákon, azonban ezt a rendőrség, még mielőtt valamely rendzavarásra elhatároznák magukat, szétoszlatja. Így történt ez az üllői-úton és a nyugati pályaudvar előtt.

A világítási, közlekedési és elelmozási munkások zavartalanul folytatják munkájukat. Így a közönség nincs megfosztva a szénzállítástól, a világítástól és a péntek-téményektől.

Kiseb zavargások történtek reggel 8 órakor a nyugati pályaudvaron, ahol kétszáz tüntető munkást a rendőrségnek kellett szétoszlatni. A kályhagyár 80 sztrájkoló munkása nem akart eltávozni a gyár udvarából, mire a vezetés egy szakasz gyalogs- rendőrrel szorította ki őket az udvarból.

A leglármásabb a VIII. kerület volt, ahol sok helyen volt kisebb-nagyobb zavargás. Több kisebb iparoműhelyben a sztrájkolók botrányt csaptak úgy, hogy a rendőrség is beavatkozott és öt embert letartóztatott.

Tíz népgyűlés.

Délután 8 órakor a szociáldemokrata párt vezetősége 10 gyűlés tartására kért engedélyt a rendőrségtől, amit a főkapitány avval a megszorítással adott meg, hogy a gyűlés egybehívói tartoznak felelősséget vállalni a rend fenntartásáért. Ezt a gyűlés bejelentői meg is tették. Mindazonáltal az egész rendőrlégénység készenlétben állt, ugyszintén a Mária Terézia-laktanyában két század gyalogság és a Ferenc József laktanyában egy eskadron huszárság állt készen. A gyűlések azonban simán folytak le.

Később jelentik:

A bejelentett tíz népgyűlést délután megtartották a sztrájkolók. A gyűlések aránylag mindenütt csendesen folytak le. A szónokok a tömegsztrájkokról beszéltek, de izgató kijelentéseik miatt az inspekciós rendőrtisztek többször a gyűlések feloszlásával fenyegettek, amire azonban nem került sor. A szónokok *tavasza, illetve aratásra* radikális forradalmi akciót helyeztek kilátásba.

Véres összeütközések.

A délutáni összehúzósekről első telefonjelentésünk ezeket mondja:

Délután a rendőrség és a sztrájkolók között összeütközés támad. A sztrájkolók nagy tömegekben csoportosultak az Andrassy-uton. A rendőrség ismételt felszólította őket a szétoszlásra, de a tömeg nem mozdult, sőt kövekkel kezdte dobálni a rendőrcsapatot. A rendőrtisztviselő erre rohamot vezényelt. A lovasrendőrök a tüntetők közé rohantak és kivont karddal akarták a tömeget szétoszlatozni. Véres vereskedés támadt erre. Egy rendőrkard *kettéhasította egy kocsis homlokát*. A kocsis a mentők *haldokolva* szállították a kórházba.

A sztrájkolók erős ködobással feleltek a rohamra. Egy kö oly súlyosan megsértett egy rendőrtisztviselőt, hogy a mentőknek kellett őt lakására szállítani. Több rendőr kisebb-nagyobb sebet kapott.

A rendőrség ez alkalommal négy bujdosgatót elfogott és letartóztatott.

Éjjel jelenté tudósítónk: Egy *Folkhuber* József nevű tüntető kocsis megsebesült. Egy rendőr kardjával olyat sújtott a fejére, hogy a vágás átörte a koponyacsontját. Életveszélyes sérüléseivel a Rókus-kórházba szállították.

Este hat órakor az összes pincérek munkába állottak. A kávéházakat ekkor kinyitották, a közönség pedig tödült különösen a köruti kávéházakba, melyek zsúfoltságukkal a rendes Szilveszter-esti képet mutatják.

Száz előállítás.

A gyűlések után a sztrájkolók jórésze csendben távozott, de vagy háromszáz munkás estefelé a Teréz-körutról nagy lármával az Andrassy-utra vonult. Itt azután

többször is néltlődő csetepaté volt a rendőrséggel, mely több ízben karddal verte szét a tüntetőket. A tüntetők közül igen sokan megsebesültek, de súlyosabb sérülések ekkor nem igen voltak. A rendőrség hét lázitót elfogott; kettőnél Browning-revolvereket találtak.

A rendőri jelentés szerint estig *száz előállítás* történt. Az előállítottak ellen megindította a rendőrség a büntető eljárást.

A hivatalos jelentés a sztrájkokról

A rendőri sajtóiroda a sztrájkokról a következő hivatalos jelentést adta ki:

— A ma reggel hat órától kimondott tömegsztrájk csak részleges jellegű volt. A legtöbb gyáron folyik a munka, sok helyen teljes munkálétszámmal, másutt alig redukált üzemmél. Csak egy-két gyár van, ahonnan a munkások mind kivonultak. A világító, éleimezési és közlekedési munkások mind dolgoznak. A pincérek is munkába állottak, a hírlapszedők azonban ma délelőtt kimondták a csatlakozást a sztrájkhoz. A város külső képe egyébként rendes. Kiseb-nagyobb zavargások szórványosan előfordultak. A kávéházakat még az éj folyamán több főből álló csoportok járták be s a kávéháztulajdonosokat fenyegetésekkel akarták rábírní üzletük bezárására. A fuvarozó munkásokat is terrorizálták egyes sztrájkoló csapatok és rendőri beavatkozásra is került sor. Így a Baross-utcában egyes fuvaros munkásokat lehúzták a bakról. Itt a rendőrség öt embert előállított a nyolcadik kerületi kapitányságon. A Vig-utcában dolgozó asztalosokat a sztrájkolók szintén megtámadták, de a rendőrség itt is erélyesen lépett fel és öt embert előállított. A Valéria-kávéházba ma délelőtt kihívó magtartással állított be több sztrájkoló. Ez alkalommal két előállítás történt.

A szociáldemokrata párt délutánra a főváros különböző helyein tíz munkásgyűlést hívott össze. A rendőrség a gyűléseket azzal a kikötéssel engedélyezte, hogy az egybehívók felelősséget vállalnak az iránt, hogy a gyűlésezők sem a gyűlés alatt, sem azután a rendet nem fogják megzavarní.

Délelőtt tíz-negy óra tájban mintegy háromszáz nyomdász vonult nagy lármával a József-köruton a Gutenberg-otthon felé. A rendőrség itt is közbelépett és két tüntetőt előállított. Az Andrassy-uton, Teréz-köruton és Váci-köruton egy nagy munkáscsoport zajongva tüntetett. A rendőrség a zavargókat szétoszlatta s közülök tizennyolcat a hatodik kerületi kapitányságon előállított.

Délben az összes budai malmokban megkezdődött a munka s az összes munkások munkába állottak. Mintegy kétszáz főnyi tüntetőből álló csoport vonult végig délben az Erzsébetköruton az ott álló rendőröket legazemberezték s általában fenyegető magatartást tanúsítottak. A rendőrség a tüntetőket szétoszlatta és ez alkalommal huszonné embert állították elő a harmadik kerületi rendőrkapitányságon.

Ezen előállítások miatt *Buchinger* Manó és *Garbai* Sándor szociálista vezérek ma délután megjelentek a főkapitányságon és panaszt emeltek, hogy a huszonné előállított egyént a rendőrök megkötözve vit-

ték be a harmadik kerületi kapitányságra. *Boda* Dezső főkapitány válaszában kijelentette, hogy tömeges előállítások alkalomával ez az eljárás jogosult.

A harc folytatása.

A munkásoknak az volt a tervük, abban az esetben, ha a holnapi nap folyamán a politikai tömegsztrájk sikerül és ezzel a szociáldemokrata párt kiállta hatalmának első tűzpróbáját, a pártnak a következő teendői lesznek: Követeli a kormánytól

1. Legalább a *Kristóffy*-féle választójogi reformtervezetnek törvényjavaslat alakjában, minél hamarabb az országgyűlés elé terjesztését.

2. Az egyesülési és gyülekezési jog biztosítását.

3. A szakszervezetek ellen indított hadjárat beszüntetését.

A szociáldemokrata párt, ha a harc sikerrel jár s a fenti három pontban foglaltakat elérheti, a harcot a politikai szinterről átteszti a gazdasági térre.

De a vezetők meg voltak győződve arról is, hogy ha a mai tömegsztrájk kudarcot vall, nagyon hosszú időre fel kell hagyniok a politikai tömegsztrájkjal való rémitgetéssel. Miután pedig a sztrájk ma nem sikerült, a szocialisták aligha ismétlik meg a sztrájkot.

Nincsen újság.

A sztrájk következtében a mai napon az összes budapesti nyomdákban megállottak a gépek. A nyomdászok csakély kivétellel mind szervezve vannak, így a budapesti lapok sem jelenhettek meg. Sem a déli, sem az esti, sem a holnap reggeli lapok nem készílhettek el s így a fővárosi közönség újságok nélkül maradt. Holnap, pénteken délben jelennek meg Budapestben az első lapok, addig pedig a vidéki és külföldi eseményekről csak az egyes szerkesztőségeknél kifüggesztett táviratokból értesült a közönség.

Sztrájk a vidéken.

Kolozsvárról táviratozzák: A szocialisták helyi vezetősége utasítására sok műhelyben nem dolgoznak. A szocialistáknak nem sikerült az összes munkásokat sztrájkra bírni, mert több helyen felszólalás ellenére is rendszeresen dolgoznak. Estére gyűlést hívatott egybe a szocialista vezetőség.

Kolozsvárról jelenté egy későbbi távirat: Az itteni szocialisták ma délután tiltakozó gyűlést tartottak. Nagy tömegben, zajongva a Belvárosba vonultak, ahol tüntető körmenetet akartak rendezni. A körmenetre azonban nem volt engedélyük, ezért a rendőrség feloszlásra szólította fel a tömeget. A tüntetők erre zajos abcugolással, fúlsiketítő lármával feleltek. A rendőrség újból csendben való távozásra szólította fel őket, de eredménytelenül. A tüntetők magatartása ekkor már fenyegetővé vált, ezért egy csapat rendőr kivont karddal szétkergette a tömeget. *Négy munkás súlyosan megsebesült* és ezenkívül számos apróbb sebesülés történt.

A nyugtalanság ekkor sem szűnt meg a városban. A főbb helyeken erős rendőrcsapat és katonaság áll készenlétben.

SZILVESZTER ÉJSZAKÁJA.

Az ó-esztendő bucsuztatása és az újév ünneplése ősi szokás Szilveszter éjszakáján. Sokan az intim családi körben, még többen azonban a társas köröknek ez alkalommal rendezett estélyein mondanak vidám Istenhozzádot az elmúlt évről és köszöntik vig pohárcsengés mellett az újesztendőt.

Arad különböző társasköröi valamennyien tarka programot állítottak össze, hogy a mai estét minél kellemesebbé és szórakoztatóbbá tegyék tagjaik és a meghívott publikum számára.

A ma éjszakai multságokról itt következnek a referádák:

Fényes Szilveszter estét rendezett az Aradi Kereskedők Köre a Központi szálló nagytermében. Szépszámu, előkelő közönség jelent meg, amely a kitűnően összeállított műsor minden egyes számát zajosan megtapsolta. Az aradi filharmonikusok legkiválóbb erőiből alakított tizennyolc tagú zenekar két gyönyörű zeneszámot adott elő a hallgatóság élénk tetszése közepette. Sok tapsot kapott Lövy Margit kisasszony, kedves zongorajátékáért. A kisasszony Unger Mór tanár tanítványa. Ezután Kossab Géza hírlapíró társunk az aradi vendéglőkről tartott rendkívül szellemes és ötletes előadást, állandó derűséget kelteve. Majd Várnay Jenő, az aradi szintársulat kiváló művésze hatalmas drámai erővel három költeményt szavalt, amelyek közül „A hadnagy ur” című szép verset ő maga írta. A publikum minden egyes szavalat után melegen ünnepelte. Végül Szácsi Gizi, az ismert kabaret művésznő adott elő három kuplészámot óriási tetszés mellett. A kereskedők köre hatalmas virágcsokorral kedveskedett a népszerű divának, akit a közönség percekig ünnevelt. A rendezésért dicséretet érdemel Krauss Lipót vigalmi bizottsági elnök.

A műsort táncmultság követte, amely kedélyes hangulatban a késő éjjeli órákig tartott. Szűnóra alatt tombola volt, amelyen értékes tárgyakat sorsoltak ki.

Az estélyen megjelent hölgyek névsora a következő:

Asszonyok: Benjamin Odönné, Seiler Berta Ianné, dr. Frankel Miksáné, Róna Jenóné, Meer Arminné, Belák Mórné, Samuel Arnoldné, Polgár Sándorné, Halpern Edéné, Kozmánski Károlyné, Vajda Izsóné, Joanovich Antalné, Schwarz Mórné, Mencer Mártonné, Lenkovich Nándorné, Klein Berráné, Reisinger Edéné, Kling Jakabné, Karpeles Zsigmondné, Lévy Adolfné, Braun Samuné, Lövy Hanné, Hacker Mórné, Berger Albertné, Hammer Vilmosné, Helezer Józsefné, Eisler Edéné, Schwarz Mórné (Budapest), Guld Emilné, Weiss Jeróné, Keppich Zsigmondné, Schaffer Henrikné, Jász Józsefné, Binét Ignácné, Scheiber Vilmosné, Ludvigh Lajosné, Bodrogyné, Donáth Simonné, Popper Károlyné, Hoffmann Sándorné, Hacker Sándorné, Müller Armandné, Fischer Mórné, Reinicz Mayerné, Austerwell Mórné, Farkas Béláné (Kevermes), Deutsch Albertné, Gartner Zsigmondné, Stein Sándorné, Várnay Jenóné, Kerpel Izsóné, Körmöczy Terenéné, Tenner Ferencné, Lévy Adolfné, Weinger Jánosné, Weiss Jenóné, Farkas Ferencné, Iráitzné, stb.

Lányok: Frankel Lilly, Eisler Irma (N. lecskerek), Deutsch Annus, Joanovich Vilma, Joanovich Teresi, Engel nővérek, Reisinger Lenke, Reisinger Magda, Kling Ilonka, Karpeles Irén, Lövy Margit, Sommer Rózi, Sommer Mici (Budapest), Güök Adél, Szilágyi Böske, Bodrogy Mariska, Verner Frisza, Popper Márta, Hacker Róza, Donáth Irén, Reisz Veri, Schullik Elvira, Gartner Boriska, Stein Uliska, Szász Cisi (Budapest), Donáth Elza, Felf Lola, Grósz Ilonka.

Vidám szilvesztere volt a *Boros Béni körök* is. Házias jellegű, érdekes hangverseny yította meg a multságot a Sárosi-utcában lévő körhelyiségben, amely telve volt előkelő

közönséggel. *Illop* Bernát és *Baldus* Emma hatásos zongoraszámmal arattak tapsokat, *Naoy* Ilonka melodramát szavalt ügyesen és kedvesen. *Rozvány* Pál mérnök tréfás felolvasást tartott, *Kállay* Jolán és *Szalai* Aranka pedig ismert művészetükkel énekeltek el néhány gyönyörű dalt. A hangverseny után vig hangulatban sokáig volt együtt a társaság.

A *Barabás Béla asztaltársaság* a Fekete Bányai vendéglőben társasvacsorával egybekötött Szilveszter-estét rendezett, amelyen a csaknem teljes számban megjelent tagokon s azok családtagjain kívül szépszámu vendég jelent meg. A társaság a legjobb hangulatban sokáig maradt együtt.

Az *Aradi Műv. altiszti kör* is fényesen ünnepelte meg a Szilveszter-estét. Saját helyiségében táncestélyt rendezett, amelyen diszes hölgyközönség jelent meg. A kitűnően sikerült multság csak a hajnali órákban ért véget.

EGY SIRDOMB KÖRÜL.

Aki maga készíti el sírfeliratát. — Varjassy Jakab regényes élete.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 31

A kisjenői temetőben január hónap első hetében egy csendes sirhalom köré gyűlnek egy aradi előkelő család tagjai, hogy a vérből származott családtagnak már omladozó siremlékét egy művészalkotta emlékoszloppal cseréljék fel. Az obeliszk alatt a *Varjassy* családnak egyik nevezetes tagja nyugszik: *Varjassy* Jakab, az egykori makói plébános, a szabadságharcban hét sebet kapott vitéz fő hadnagy, később szolgabíró, majd kisjenői járásbíró, a kinek nevéhez egy olyan esemény fűződik, amely talán a katolikus egyház történetében soha meg nem ismétlődik.

A kisjenői temető csendes lakója néhai *Varjassy* József dr.-nak, Arad egykori főorvosának a fia. *Varjassy* dr. tejtestvére volt *Varjassy* József ügyvédnek, aki *Varjassy* Lajos polgármester édesatyja volt. A szabadságharc előtti időben Makónak volt plébánosa, s kora legkiválóbb hitszónokai közé tartozott.

Az Alföld lakosságának lelkesedése elszólitotta *Varjassy* Jakabot is a paplaktól. Ő is Kossuth kíséretéhez csatlakozott s egykori szem- és fültanuk állítása szerint oly hatalmas agitacionális tehetségnek bizonyult, hogy Kossuth reá bízta Csongrád-, Csanád- és Aradmegyékben a polgárság hadba hívását. Seregestől tödült a nép a kardot kötött pap hívó szavára a magyar honvédség táborába s *Varjassy* Jakab mikor visszatért parochiájába levelet írt *Csajághy* temesvári püspöknek, tudtára adva, hogy leveti a reverendát, ő maga is karddal szolgálja a szent ügyet, de egyszersmind hátat fordít annak az egyháznak, amelynek eddig szolgálja volt. Családot akart alapítani, s mielőtt táborba szállott volna, a református egyház tagja lett s feleségül vette *Temesvári* Gizellát, egy előkelő *szegvári* család sarját.

Végig küzdötte a szabadságharcot, hét sebet szerzett benne, mint honvéd főhadnagy.

A világi gyásznap után Aradra tért meg, ahol *le is tartóztatott*. A temesvári püspöknek értésére esett az egykori népszerű plébános esete s a fogoly édesatyjának levelet írt, amelyben a következőket proponálta:

Hajlandó *Varjassy* Jakabot, az esetre, ha visszatérne a katolikus egyházba s újból reverendát öltene, *egyházmegegyése legővedelmesebb plébániajára kinevezni*. Ez megtörténhetnék, ha hat hónapi vezeklést végezne Radnán a barátok kolostorában. De ezzel még nem merült ki

a kegyesség, amelyet a főpásztor egykori kedvelt papjával és országos híri prédikátorával éreztetni akar, — írja *Csajághy* püspök titkára *Varjassy* József dr.-hoz. Olyan kivételes bánásmódban részesíti, amelylyel egy fejedelem alattvalója sem dicsekedhetik. „*Megengedi neki, hogy hön szeretett nejét és gyermekeit a parochiába maga mellé vehesse, természetesen, hogy az uriaszony, mint hávezető nő szerepelne a profán világ előtt*.” Ha mindezeket elfogadná, akkor biztosítja őt a püspök arról, hogy a katonai parancsnokság azonnal szabadon fogja bocsátani.

Varjassy Jakab gerince azonban nem volt aszpikból. Visszautasította *Csajághy* püspök ajánlatát. Hat esztendeig raboskodott a szabadságharc többi üldözöttjeivel együtt Kufstein várában.

Az aradi ereklye muzeum őrzi azokat a fa faragványokat, melyeket ott készített. A börtönből való szabadulás után Aradra költözött. 1861-ben Ujszentanna községben lett főbíró, majd a törvényszékek szervezése alkalmával 1872-ben kisjenőre királyi járásbíróvá nevezte ki a király. Két gyermeke van: *Varjassy* István petrozsényi jegyző és *Varjassy* Jenő főthi gyógyszerész.

Kisjenőn hunyt el s ott is helyezték örök nyugalomra. Siremlékének feliratát maga készítette el s a következőket íratta nyugvóhelyének márványára:

ITT NYUGSZIK PAP, HONVÉD, BÍRÓ
EGY SZEMÉLYBEN.

A FELTÁMADÁS REMÉNYÉBEN,
FÜGGETLENSÉG AZ ÉLET CÉLJA,
MÉGIS CSUSZÁS-MÁSZÁS ANNAK
CÉLJA.

A most állítandó obeliszkre is ezen felirat kerül.

Egy szakítás története.

B. U. É. K.-ban elbeszélve.

Hölgyek, urak, — tudják önök, hogy most a felvilágosítások korszakát éljük. Nemcsak a gyermekek, hanem a felnőttek felvilágosítása is fontos feladatunk. Épen ezért legfőbb kötelességünk önöknek tudtára adni, hogy ez a négy betű: *B. U. É. K.* sohasem jelent azt: *boldog új évet kívánok*, hanem mindig mást jelent. Ennek bizonyítására álljon itt ez a kis családi történet:

Mitfrézer Ákos előkelő kereskedő és aradi börtöl szaktekintély már korán reggel átadja b. nejének a *B. U. É. K.*-es kártyát, amelyet ez alkalommal így kell értelmezni:

Beléd Untam Édes Kisikém!

Alighogy ez a kedves üdvözlés megtörtént, behoz a szolgáló, egy illatos levélkét, amelyet a család kedves ismerőse, *Pucirnyághy* Izabét operettprimadonna és táncritmikai művésznő küldött.

A szokásos *B. U. É. K.* áll rajta a nem szokatlan következő értelemmel:

Becsen Urát Énnám Keresse.

Bz természetesen *Mitfrézer* ur b. nejének szól. Ezt azonban öngyása nem érti, de ha értene is, megafolná férje, aki a költséges szeretkezést végleg be akarja szüntetni, tekintettel a folytonos sztrájkokra és a gazdasági élet pangására. Épen ezért savanyu ábrázattal fogadja b. neje újévi üdvözlését, mert tudja azt, hogy nála a *B. U. É. K.* ezt jelent:

Bálakra Új Ékszereket Kérek.

A férj megvakarja a haja fényes helyét és gondolkodik. A felesége öngyása azonban nem enged sokáig várni, hanem elébe teszi a budapesti

egyfelől B. U. É. K. es levelét, amelynek föltétlenül az az értelme:

Beszű Után Értékemelkedésre Kiliátán.

Erre már a férj is meglágyal és némileg jókedvűen bontogatja a sok-sok levelet, amelyek mind *Bucék* től hemasegnek. Ő azt hiszi, hogy valamennyinek az az értelme:

Bankók Után Élelmesen Kutasson!

De hiába kutat. A dolog vége az, hogy fűres lesz a zsebe a sok jékivánságtól és bánatosan elballag a színészszínház. még egy utolsó vigasztalásra, mielőtt végleg elválna tőle. A nécske szintén *Bucék* kal fogadja, ennek azonban a következő a magyarázata:

Butácskám! Ujra Én Következném?

Ez azt jelenti, hogy a kis hölgy már nem hajlandó a régi viszonyt visszaállítani. Egyben pedig tanácsot is mond a régi barátnak, de szintén *B. U. É. K.* formájában, ami ezt jelenti:

Barátocskám! Uj Életet Kezdjen!

A férj meg is fogadja ezt a jó tanácsot, hazamegy és hirtelen szerelmes lesz a feleségébe. Késő este pedig ott, ahol csak sugva beszélnek az emberek, újra elrebegi neki a *B. U. É. K.* et, ami ez esetben így értelmezendő:

Bubikám, Ujra Érted Kiváncszom!

Céda-nóta.

★

Nem születtem jókedvében
A sugaras égnek,
Nem születtem prémes, csipkés
Nyügös feleségnek.
Nem volt nekem hó kelengyém,
Nem volt hozományom,
Házibarát nem les minden
Páros délutánon.
Nem köt hozzád csak a lángja,
Ölelésnek, csóknak, —
De ha rám unsz, ha sokalod,
Ha meguntál, szólj csak!

A világ se tart örökké,
Hát a férfi kedve!
Kifáradunk a szerelmes
Réten rózsát szedve;
Tudom, keserű a válás
Ha a lelkem marja,
Rosszabb lenne az ajkadról
Hazug csók fanyarja.
Nem akarom, hogy örökké
A nyakadon lójjak,
Ha rám untál, ne tettessél,
Ha meguntál, szólj csak!

Tudom: egy nap fehér lánynak
Leszel frakkos férje,
Ne félj, nem mék vitriollal
Templom küszöbére.
Nem nézek rád, sem *amarra*
Soha szemrehányón,
A lelkemnek nincsen átka,
S tán már nem is bánom;
Csak szerettél, — nincs egyéb, mit
A hibául rójjak;
Ma is szeretsz, de ha rám unsz,
Ha meguntál, szólj csak!

Ne félj, nem köll esztendő's but
A lelkemre vennem,
Könnyen tudok szakítani,
Azt kedvelik bennem.
Jön a másik... a harmadik...
Ajka ép ugy éget,
Nem csalom meg őt tevéled
És azzal se téged.
A szívembe új virággal
Uj gyökeret oltanak, —

Ez elhervad, az-kivirít,
Ha meguntál, szólj csak!

És a vége? . . . Javas kártyán
Nem kérdeztem még meg,
Tán beállok egy öreghez
Főző feleségnek
Apolom s ezért a multon
Szemet tud tán hunyni,
Nem lesz neki mit megszokni,
Nem lesz, mit megunni;
Az lesz a szórakozásom,
Hogy harisnyát fódjak,
S én se mondom, — ő se unszol;
„Ha meguntad, szólj csak!”

Rebotes.

FEGYVERKEZNEK a szerb bandák.

Háboru januárban?

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 31.

A Szerbiából érkező hírek az utóbbi napokban feltűnő csendességről szólnak. Belgrádból alig szivárog ki valamilyen nevezetesebb esemény, pedig bizonyosra vehető, hogy a szerb nép izgatottsága legkevésbé sem szünetel, sőt a helyzet ismerői szerint a kritikus idők a Balkánon csak most fognak elkövetkezni.

Ezt a jóslást megerősíti most egy érdekes londoni jelentés. A londoni „Daily News” levelezője lapjának küldötte ma ezt a jelentést, mely szerint a szerb-bosnyák határon és az annektált tartományokban még januárban ki fog törni a *guerilla-háboru*.

A belgrádi jelentés így hangzik:

Elhatározott dolog, hogy január havában ezer szerb banda áthatol a szerb határon és betér Bosznia-Hercegovinába. A bandák mindegyike már teljesen meg van alakítva és 20 tagból áll. Minden egyes tag két fegyvert és öt bombát kap. A fegyvereknek egyikét a Bosznia-Hercegovinában levő felkelők számára viszik, akik csatlakozni fognak a bandákhoz, amelyek szivós *guerilla-harcra* készülnek. A bombák, melyek egy részét már kiosztották a bandák tagjai között, teljesen új szerkezetűek. Kétszáznegyvenöt darabban robbannak és 80 centiméternyi távolságból dobhatók. Eddig már több százezer ilyen bombát készítettek.

HIREK.

UJ ESZTENDŐ.

Ma éjszaka eszünk, iszunk, mulatunk, mert így illik temetni az Időt, az örökké meghalót és örökké feltámadót. Csak a boldognak fáj az elmulása. Másnak ne fájjon, ugy se vitt el mi tőlünk egyebet mint a tegnapi gyötrelmét, gondját, csalódását, ez meg hadd temetkezzék el a mult feláthatlan ürességébe. Ami az életben a legkedvesebb, azt nem vihette el. A reményeink, a sejtelveink megmaradtak. És megmaradtak az álmunk is. Egyéb dolgunkban se várjunk változást, marad minden a régieben. Szeretnénk fogjuk ezután is

a szenvedélyeinket, a bűneinket és büszkék leszünk az erőnyeinkre. Tülekedni fogunk és tolakodni mint azelőtt. Meghirdetjük az új eszméket és a régiek szerint élünk. A fórumon apostolok leszünk, otthon pogányok. A nyilvánosság előtt bekötözgetjük a szenvedők sebeit, otthon zsarnok szivtelenséggel kintpadra feszítjük a hitvesi hűséget.

Csodálatos ereje van a szilveszteri éjszának. Aki megfürdik hűs levegőjében, azt az idő fordulása nem vetheti ki megszokott életrendjéből. Az órák lepergő lélekzétélei egy porszemét se fújhatnak el az utjáról. Mehet tovább a régi csapáson és folytathatja megháborítlanul nagy és kis komédiáit. És ebben az alakoskodó játékokban semmiféle szerepe nem sikerülhet neki olyan jól, mint az önámítás, amiben mesteri tökéletességig vitte a mai ember. Mert meghalt egy esztendő, meghalt ötven, de az élő ember szívéből a hűség nem halhat ki. És valameddig ez szinesíti az emberi elmék gondolatait, addig a csalást mindig önmagukon kezdik az emberek. Amit vigasztalásnak is tekinthetünk ebben az időben, mikor a család jóformán mesterség, pálya és élethivatás és sokan csak tévedésből nem csálnak, ha valóban nem csálnak.

Nem mindez ne rontsa az újév hangulatát. Tavaly is éppen így temetkezett az idő és így hagyta itt az embereket. Azért mégis megvultunk. A gazdag örülhetett gazdagságának és a szegény ember örülhetett a reménynek. Milliomosok milliókat gyűjtöttek és a tehetetlen nyomorultak milliói dolgoztak, ostoba álmokon tengetve meddő életüket.

Igy lesz ezután is. Az idő előre mozog majd és mi vele mozgunk. Aztán itt-ott akad majd egy nagy ember vagy egy boldog ember, aki valami ménkü nagy gondolatát az idők tengerébe dobja. És megkezdődik a hullámok gyönyörű játéka. Ragyogó nagy gyűrűk reszketnek majd a hullámokon, a gyűrűk szélesedni fognak és mi azt hisszük, hogy ezek a gondolatgyűrűk hatalmas növésekben átpántolják majd az egész világot. És még le se mulott szemünkről a káprázat, a gyűrűk összezsugorodnak, elsimulnak és az a világmozgató nagy gondolat a kutba esett.

De azért az idő mulik szépen tovább is. És megint el fog következni a nap, amely új erőkre biztatja az embereket annyiszor megcsalatott szívét és ismét várják, epedve reménykedve az új esztendőt, amely, hogy mindig boldog legyen, adja a jó isten.

Tanítóbol — kereskedő.

— Román üzlet — magyar felirással. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 31.

Aradon, a Deák Ferenc-utca 33. számú ház egyik üzlethelyiségé fölött tegnap óta érdekes, nagy üzleti cégtábla hívja fel a közönség figyelmét. A táblának román és magyar a szövege. A magyar így hangzik:

Egyházmegyei Könyvkereskedés.
Könyvnyomda.

Amint értesülünk, az aradi román egyház alapította ezt a könyvkereskedést és örvendetesen konstataítható, hogy szakított

ama régi felfogással, amely összeférhetlennek tartja a román üzletek fölött a magyar fölrást. A román egyház tapintatosságát biztosítja ez s csak dicsérendő, hogy jó példával akar előjárni e téren. Ez az út a magyarság és a románság közt eddig észlelt ör áthidalására vezet.

Erdekes különben, hogy az üzlet vezetője Popovics volt kuvini román tanító, akit tudvalevőleg csendőrökkel távolított el az iskolából a közigazgatási bizottság, mert nem úgy tanította a magyar nyelvet, ahogyan a magyar tanügyi hatóság kívánta. Mintán Popovics elvesztette állását, a szentszék így gondoskodik, hogy a családos ember ne maradjon foglalkozás nélkül.

— Az Aradi Közlöny legközelebbi száma az énepek miatt vasárnap reggel jelenik meg.

— Az Aradi Közlöny Nagy Képes Naptárát technikai akadályok miatt csak január első napjában küldhetjük szét, amiért előfizetőink szíves emézését kérjük. A néhány napi mulasztásért a naptár szokatlanul gazdag tartalma bőven kárpótolja előfizetőinket.

— Ferrugó állami tisztviselők. Lugosról jelentik: Mig más városokban az új lakbérerosztás az állami tisztviselők között elégedetlenséget kelt, addig a lugosi tisztviselők valósággal *lázonganak*. Lugos város eddig a IV. lakbérosztályba tartozott, mert a budapesti lakáspénz 70 százalékát kapták a tisztviselők és így azt remélték, hogy a lakáspénzek rendezése rájuk nézve előnyösebb fog járni. Ebben azonban csalatkoztak, mert a IV. osztály helyett most az V. lakbérosztályba, tehát a 60 százalékosba kerülnek. A lugosi tisztviselők ez ügyben tiltakozógyűlést tartottak Schultz Aurél alispán elnöklésével, aki máris megtette a kellő lépéseket, hogy e rendelkezést mielőbb megváltoztassák.

— A minoriták templomában a sorozatos dívántól események a karácsonyi ciklusát László Dávid tartja. Beszédében Isten írását fogja a szentírást. Január 8-án az O. taggyűlést heti összejövetelen délután, fél 10 órakor Szeberényi Lőrinc mond szentbeszédet.

— A hadtestparancsnok köszönete Aradnak. Frank Lyborius remesvári hadtestparancsnok a következő átiratot írt a polgármesternek. „Nagyságos Varjassy Lajos urnak, Arad szab. kir. város polgármesterének Aradon. A karácsonyi ünnepek alkalmából a határszél szolgálatban álló katonáink jóléti adományokban való részesítése céljából megindított cselekményért és az ennért elért lényeges erkölcsi és anyagi sikerért bízok abban, hogy a saját magam, valamint az ezen adományokban részesült katonák nevében nagyszóval köszönetet kifejezem. Ezen nagylelkű nyilvánítaban nemcsak a lakosság áldozatkészségét és az ország fiát iránt való szeretetét, hanem még inkább a polgárság és katonaság össze müködésének és jó egyetértésének nyilvánulását látom, amelyet előmozdítani mindnyájunk törekvése. Ebben bárcskodom asiránt is kérni, hogy ezen köszönetet megfelelő módon az összes jótevő és hazafias adományosoknak és ezen cselekmény leendőinek is tudomására hozni méltóztatásuk. Fogadják legőszintűbb tisztelettel nyilvánítabát. Frank, s. k.

— A szerb hadügyminiszter bukása. Belgrádi távirat jelenti: Stefanovics szerb hadügyminiszter ma beadta lemondását. Péter király a lemondást elfogadta.

— Magyar mérnökök török vasutas. Törökországnak váratlanul történt alkotmányos átalakulása nemcsak a politikai és államjogi helyzetben teremtett nagy változásokat. Azt mondják, megváltozik az egész török társadalom, föllendül a gazdasági élet, új erkölcsök, és új szokások születnek a Fényes Kapu birodalmában. Ilyen alakulásokkor nagy szükség van új emberanyagra, amint hogy boldogulni vágyó és élelmes emberek nagy számban szokták fölkeresni az efajta új birodalmakat. Így vagyunk Törökországgal is. Mindenünne, Magyarországból is sokan léptek már be az új török hadseregbe. Egy szegedi fiatal ember pedig most a török állam szolgálatában polgári pályán akarja megalapítani jövőjét. *Horschetzky* Miklós hat évvel ezelőtt érettségizett a szegedi főreáliskolában. Törökül jóérzésű fiatalember volt, aki az érettségi letévése után Budapestre ment. A műegyetemet végezte, közben pedig állandóan az államvasutak igazgatóságánál volt alkalmazásban. Ötvegy éves anyja ma is Szegeden lakik a Kálvária-utca 1. számú házában. Érdekes hír érkezik most *Horschetzky* Miklós 1909. január elsejétől kezdve a török vasutak mérnöke lesz haván 300 frank fizetéssel.

— Kitoloncolt lázító. Szerajevóból táviratossák: Ma érkezett ide *Mustar*ból *Perosovszky* Antal, a *Novaja Vremja* tudósítója, akit a ma nap a *Bosnia* Hercegovinából küldött nyugtalanító és izgató hírek miatt kitoloncoltak az aunektált tartományokból. Amint a szerajevói pályaudvaron kiszállott, a rendőrség rögtön tartóztatta és elolioncolta az országból.

— Eljegyzések. Intim ünnepély volt Szilveszter estéjén *Mittler* Izidor dr. megyei törvényhatósági bizottsági tag és földbirtokos családi körében. Az előkelő aradi ügyvéd kedves leányát, *Mittler* Magit kisasszonyt eljegyezte *Seidner* Dezső okleveles műépítész, a „*Seidner* Bernát és fia” berzovai nagyipari vállalkozó cég baltagja, *Seidner* Bernát, aradmegyei erdőbirtokos fia.

Gál Lipót, a „*Hirschl* Dávid és Fiai” faeseti bor- és szesznyakereskedő cég baltagja eljegyezte *Klein* Sárka kisasszonyt, özv. *Klein* Lipótné szép és művelt leányát az aradi előkelő leánytársaságok kedvelt tagját.

— *Kell* Mano cég ajánlja hírneves *kelengye* harisnyját és ruhadísz remekét 3333

— Aradi találmány sikere a külföldön. Egy aradi vasuti főtisztviselőnek jelentős találmánya részesült a külföld illetékes körei előtt elismerésben. Báró *Bedeus* Károly aradi máv. főellenőr olyan eszközt talált fel, amelylyel mindenki nagy könnyűséggel és biztossággal állíthatja össze a neki szükséges utvonalakokat, összeköttetéseket, anélkül, hogy ezért a menetrendeket végig kellene böngészni. A találmány Aradon a szakferfiak előtt, sőt az érdeklődő közönség soraiban is ismeretes. *Bedeus* báró nemrég a *németországi kereskedelmi utazók egyesületében*, amelynek *Lipcsé*-ben megjelenő szaklapja terjedelmesen, illusztráció keretében ismerteti, bemutatta z találmányát. A kereskedelmi utazók közlönye nagy dicsérettel és elismeréssel nyilatkozik a találmány gyakorlati értékéről, s a maga részéről ajánlja, hogy azt Németországban meghonosítsák. *Bedeus* báró legközelebb a német *Verkehrszeitung* és a *Kereskedelmi és iparkamarák* előtt mutatja be módszerét, amelynek sorsára biztató az az elismerés, amelyet az utazás körülményeivel és viszonttag-

ságaival legjobban ismerős emberek, a kereskedelmi utazók nyilvánítabták.

— Ahogy Aradon leveleket kézbesítenek. Néhány hónappal ezelőtt irtunk arról a képes lapról, amely teljes öt esztendő alatt tette meg az utat az aradi feladótól a szintén Aradon lakó címzettig. Ennek a legsötétebb Ázsiába illő esetnek most párja akadt. Ma egy aradi hivatalnoknak az aradi posta olyan levelet kézbesített, amelyet *október ötödikén adtak fel Szegeden*. A levelet, amelynek borítékján a „*Szeged Alföldi Takarékpénztár R. T.*” címe olvasható nyomtatásban, kissé hiányosan címezte meg a feladó. Így: X. Y. urnak Arad. Az utca nevét nem irták a borítékra. Ezért az aradi posta átküldte a levelet a rendőrség bejelentő hivatalába, hogy megállapítsák: hol lakik a címzett? *A rendőrségi bejelentőben egészen tegnap aludt a levél* s tegnap a címzett lakásával ellátva visszaküldték azt a postára, amely így csak ma kézbesíthette a küldeményt. Kétségtelen, hogy ez esetben a lusta bejelentő hivatal terhelte a felelősség, mert neki harmadfél hónap kellett egy lakáscím kikereséséhez. De mulasztást követett el a posta is, mert nem sürgette meg a bejelentőben a levelet, holott tudnia kell, hogy pénzüzetek nem passzióból, hanem fontos üzleti érdekből küldenek levelet. Amint hogy ebben az esetben is jelentős anyagi ügyről szól a levél, amelynek késedelme következtében a címzett érdekeken megkárosodott. Valóban megérdemelnék a mulasztók, hogy hibájuk következtében kártérítési pört indítsanak ellenük a károsult fél.

— Tréfa, vagy merénylet? *Párisból* táviratozzák: Ma délután a belügyminiszteriumban izgalmas jelenet játszódott le. Egy *Benedetti* nevű korzikai ember a miniszterium udvarán revolveréből több lövést tett. A gyorsan előhívott rendőrök a lövöldöző embert letartóztatták s a rendőrfőnök elé vitték, ahol kijelentette, hogy nem volt szándéka bárki ellen is merényletet elkövetni, csupán elégedetlenségének akart kifejezést adni, azért, mert egy kérést *Clemenceau* miniszterelnök visszautasította. *Benedetti* e vallomásával szemben azonban a rendőrség megállapította, hogy a revolverlövés a miniszterelnök udvari lakása felé irányultak s a lakás két ablaktábláját be is törték. A rendőrség *Benedetti*t fogva tartotta.

— Különös medvevadászlat. Egy francia lap írja a következő vidám vadász történetét: A havasok között terül el békés templomi csendességben *Caene-Bourgeries*. Emberemlékezet óta nem történt semmi a faluban, képzhető aztán a megrökönyödés faluszerte, amikor híre kelt, hogy a falu határán éjjelente egy hatalmas medve jelenik meg. A szörnyű hatalmas állatot holdfényben sokan látták és erre rögtön tanácskozás indult meg, hogy szabadítsák meg a falut a bestiától. A falu idősebbjei haditanácsot tartottak és egyesek rögtön előálltak különféle indítványokkal. Egyik azt ajánlotta, hogy helyezték ostromállapotba a községet, annyiban, hogy polgar őrséget alakítsanak és az éjjeli őröszámát erősítsék meg. Akadt végre egy bátor ember, aki azt ajánlotta, hogy a védelmi taktikánál helyenvalóbb lesz a támadó, tíz polgárnak fel kell fegyverkeznie és szembeszállni a szörnyeteggel. Ugy lett. Egy holdvilágos estén tíz harakózzal komor férfi tartott a község határa felé, ahol a medve egy bizonyos helyen, egy tyúk ketrec közelében megstokott jelenni. Az atyafiak visszafejtett lélekzettel vártak. Valaha hallott róma vadász történetekkel traktálták egymást, míg lassan eltelt az idő és éjjeltájt csakugyan feltűnt az országút mentén a medve. Felhő takarta el a holdat, hát nem tudták kivenni a színét. Egyik azt mondta szürke jegyes medve, a másik erősködött, hogy barna erdei vadállat, abban azonban mind-

nyájan megegyeztek, hogy roppant hatalmas. Mit tegyünk? Tanakodtak percekig, a medve mind közelebb jött, míg végre a legbátrabb kiadta a jelszót, hogy a „Feur“ kiáltására egyszerre kijön val mennyi. Feuer! — harsogott halálfélelemmel egy hang. Nagy ropogás. És a medve nem volt sehol. Tíz perc is eltelt, amíg felmerészeltek a lani fekvő helyzetükből és oda mertek menni, ahol a medvét elejtették. Valóban az állat ott feküdt a földön. Szürke is volt, barna is volt. Egy hatalmas tarka kutya feküdt a földön. Az atyafiak vállukra tették a fegyverüket, a „medve“ bőrét ott hagyták és nagy búsán megindultak hazafelé.

— **Katasztrófa egy bányában.** Londoni távirat jelenti: Pittsburgban, az ottani szénbányában ma délelőtt óriási robbanás volt. Eddig 13 holttestet fogtak ki a romok alól. 30 munkás még hiányzik.

— **Fizetést kér a felely Szegedről írják:** Egy sürűen leírt beadványt vitt Ga ambo Ignác dr. makói polgármester címére a szegedi börtönből a posta. A beadványt Balogh Sándor, volt makói városi számgyakornok írta és abban nagyon különös kérelem fordul a polgármesterhez. A terjedelmes beadványban Balogh Sándor mindenekelőtt azt hangoztatja, hogy amikor őt állásától felfüggesztették, a polgármester elmulasztotta neki a törvény értelmében az őt jogosan megillető összeget kiutalni. Ez az összeg fizetésének egyharmadrészét teszi ki és a törvény úgy intézkedik, hogy a felfüggesztett tisztviselők addig, míg ügyükben jogerős döntés történik, ezt a hányadot megkapják. A beadvány további részében Balogh Sándor kéri a polgármestert, hogy felfüggesztésétől — november elsejétől — mai napig járó fizetésének egyharmadrészét azonnal, a további időre járó fizetésének egyharmadrészét pedig időről-időre — addig, amíg ügye elintézését nyer — részére utaltassa ki és a szegedi ügyészség útján juttassa el hozzá. Ha a polgármester, illetőleg a tanács a kérést elutasítaná, úgy kéri, hogy beadványát tekintsék fölébbzésnek és juttassák el azt az illetékes helyre. A beadvány, amelyet a szegedi főügyész láttamozott — minthogy főügyészi láttamozás nélkül levél nem jöhet el a fogházból — már ma érkezett meg Makóra. Egyelőre még nem tudni, hogy fogják Balogh Sándor kérését elintézni és erre nézve első sorban is Bán Zsigmond dr. városi tisztviselő főügyész véleményét kéri ki a makói tanács.

— **Elütötte a vonat.** Halálos szerencsétlenség történt tegnap délután Temezváron a gyár városi vasúti állomáson. Saját vizsgálatlanság következtében elütötte a vonat meg Karda Balázs karányszerű 45 éves főfőkező. A szerencsétlenül embert egy tolató mozdony elütötte és a helyszínén szörnyen halt. Ot óra 40 perckor érkezett be tegnap délután a gyár városi állomásra a Karányszerűből jövő 753. számú tehervonat. A vonaton volt Karda Balázs 45 éves főfőkező is. Amikor a vonat az indóház elé ért, Karda a még robogó vonatról leugrott, hogy az íródába essen a a teherszállítmányi jelentését leadja. A második vágányon jött be a tehervonat és ugyanebben a percben jött szembe az első vágányon egy tolató mozdony. A mérőszékelt sebességgel haladó gép elütötte Kardát, aki hangorva, nem vette észre a halálos veszélyt. A mozdony elerővel ütötte el a szerencsétlenül embert, hogy koponyája szétzúródott és agyveleje is kilecsesant, azonkívül bal karján két csonttörést szenvedett. Karda a helyszínén szörnyen halt. Kovas Utor állomásfőnök sürgős intézkedésére megjelent a helyszínén Kovács A. Ödön dr. orvos, aki azonban már csak a beültetett halált konstatalhata. Megérkezett időközben Stefanovits Mihály dr. karaieti orvos és Schmer Róbert rendőrségi tiszt.

— **Elveszett szerdán délután a Kápolna, Forray, Bövös, Andrássy- és Deák Ferenc utcák vonalán egy brilliáns fülbevaló.** A becsületes megtaláló adja át Kápolna utca 29/a szám alatt 50 korona jutalom ellenében.

— **Weinberger Ferenc népezerű és első randi ékszerész Arad, Andrássy ut 20.** Ajánlja legcsébb és legelőbb újévi ajándékait a legújtanýomabb, mélyen leszállított árakon. — Telefon 439 8695

— **Adóhívetés.** Az aradi zsidó hitközség tagjai az 1909. évre kirótt kultuszadó-felhasználások 1909. október 3-án (vasárnap) dé. 10 órakor vetetnek tárgyalás alá a templom épület 1. és emeletén levő ülésteremben. Mirel érdekeltek azzal értesítettek, hogy a jelzett időben és helyen szöbél felhasználás is lehet. Az adófelhasználási bizottság.

— **Pörvesztés szingizgató.** Három évvel ezelőt Zilahy Gyula, az aradi színház akkori igazgatója Kürty Klárát és Fenyvesi Emilt vendégszerzőként hozta Aradra és augusztusban a nyári színházban a Miss Chipp című fantasztikus operettben léptette fel őket. A színtapon csak a fordítónak: Goda Géának a neve volt feltüntetve, míg Hervay Frigyes, aki a darab zenéjét szerette, elírányozott onnan. Hervay szerző jogdíj orlásáért lejelentette Zilahy Gyulát az aradi törvényszékhez a bíróságtól ítéletet díj megállapítását kéri. A törvényszék a szerző jog bitorlását látta fenforogni és ezért Zilahy szás korona 10- és husz korona mellet büntetésre ítélte, egyúttal kötelezte az összes perköltéségek viselésére. Est az ítéletet a nagyváradi tábla is jóváhagyta. Ma érkezett le a Kuria ítélete, amely a két első fórum ítéletét jóvá hagyja s így az íogerős.

— **Az Eggenberger-féle könyv- és műkereskedés (Hoffmann és Vastagh) IV. ker., Kecskeméti-u. 8. sz. legújabbán új Vastagh Györgyné, szül. Benesur Olga által magyar motívumok felhasználásával gyönyörű „Magyar Levélpapír“-t tervezett. Ezeket most hozza forgalomba veres és kék színekben a kiadó cég és 25 papír, 25 boríték tartalmu díszes dobozt 3 koronáért árúsít. Ezen izléses magyar műipari termékét ajánljuk a közönség szíves figyelmébe. Mint magyar különlegesség felette alkalmas ajándék és kitűnő árucikk is különösen jótékony bazároknak alkalmából, mert közhasználati és könnyen eladható cikk.**

— **A legszebb újévi ajándékok nagy választékban, mélyen leszállított árban, finom női tásak és más béráru különlegességek, fésű garnitúra, manódrök, elegáns utazó készletek, antik meli- és kaptók, eszüt, borostyán, tajték szivar- és cigaretta szipták, valódi francia és angol hátszerek elegáns keretkötésben kapható Hegedüs Gyula üzletében Arad, Andrássy tér 15. 41**

— **Takarékoskodni és gyorsan tőkét gyűteni csak úgy lehet, ha nélkülözhető filicereket egy olyan pénzügyesnél helyezük el, ahol a postatakarékpénztári kamatai jóval magasabb betétkamatot kapunk; ezen célra ajánljuk az Aradi Hitelbank- és Takarékpénztár Részvénytársaságot (Salacs-utca 6. szám.) Ezen intézetnél takarékbetéteket a legkisebb összegtől kezdve a legmagasabb összegig fogadjanak hat százalékos betétkamat ellenében. A betéteket bármikor felmondás nélkül írték vissza. Minden betető egy-egy „Selfman“-féle takarékpörsejt kap ingyen. 2711.**

— **Szabó-féle pármal ibolya-szappan a szappanok királya.** Rendkívül kellemes, lágy hatású, finom ibolya illata s törpuhító hatása olyan, hogy egyetlen külföldi szappan sem versenyezhet vele. Készíti: Szabó Béla piperszappangyáros Miskolcon. Darabja 80 filléret kapható minden gyógyszerésznél a jobb dívartáru kereskedésben. Főraktár Aradon Vojtek és Welsz drogériájában. 47.

— **Az irógéptulajdonosok tökéletes kényelmére egy minden izében modern, jól felszerelt és valóban hízagypellő vállalat létesült Aradon, Szabadnag tér 10. sz. a. (Domány ház.) „Összes irógépek műszaki intézete“ egy alatt. Nem szükséges ismer a javítást igénylő irógépeket Budapestre küldeni, mert**

ezen vállalat az összes rendszerű irógépek legcsébbm plikaltabb javítását is gyorsan és tökéletes saaker-telemmel végzi; — elváltal mindennemű gépirási és szerzősítási munkát gyors és precíz kiviteiben, — kényelmes és jól felszerelt tanteremben már január 15-én, jeles tanerő vezetése mellett gyors- és gépirási tanfolyamot nyit; — végül amerikai gyártmányú és elismert legjobb minőségű összes helyesket raktáron tart.

— **A legjobb márciusi kivitelű sör csak Sennch Ferenc Milleniumi sörcsarnokában kapható. 44**

— **Perzsa szőnyegek.** Perzsa-szőnyeg rak táram Szabó-díj-tér 10. szám alatt irógépvila. Schwarz Zeigmond. 3193.

— **Likör aromák kitűnő likörök előállítására; — házlag — Vojtek és Welszal. 191**

A KIADÓHIVATAL ÜZENETEL.

Érdeklődőknek. A lapot néhány nap mulva teljesen új betűkkel állítja ki a nyomda és akkor megszűnik a mostani állapot. Addig kérjük olvasóink szíves elnézését.

Fogzás.

Ugyan adjatok a szenvedőnek SCOTT-féle Emulsiót és kiméjétek meg álmatlan éjszakkától. A fogak minden fájdalom és bőlhaj nélkül bujnak elő, fehérek, erősek és egyenesek lesznek.

As Emulsió vást-...
— Kérlek Nyel-...
— lomsz vást.

A gyermek szereti
A SCOTT-féle Emulsiót
és készségesen fogja azt szedni. Az emésztést, ha meg van zavarta, mindenkor helyreállítja és előmozdítja. 5816

Egy eredeti íróg ára 2 K. 60 fillér.
Kapható minden gyógytárban.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny távirati közöltejéről. —

Arad, december 3.

Az ülesztendő a tél teljes jellegzetesével köszönt be. A szántóföldöket most már vastagabb hóréteg borítja s így a vetések az időjárás viszonytalagságal ellen meg vannak védve.

A helypiacot a bolnapli ünnep miatt ma tartották meg, mely azonban minden élelkekéget mellőzött, arról említésre méltó mondanivalónk nincs.

Budapesti áru- és értéktőzsze.

— Az Aradi Közlöny távirati közöltejéről. —

Budapest, december 31

Amerika 1/2-el magasabb kínálat, vételkötő gyenge 3000 mm. változatlan.

Az áruk 50 fillérenként számlitva:

	Déli árak	É. árak
Bors aprókúra . . .	12.76—12.77	12.68—12.69
Füzesi májura . . .	7.29—7.30	7.24—7.25
Rosa aprókúra . . .	10.34—10.35	10.23—10.24
Zab aprókúra . . .	8.61—8.62	8.59—8.60
Szén 1909 októberre	10.93—10.94	10.90—10.91
Rosa októberre . . .	9.16—9.17	9.10—9.11

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— December 31. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehez paronként 240 kilogramm téli sulyban — fillérig; közép paronként 200—220 kilogramm terjedő sulyban — fillérig; fiatal nehez paronként 220 kilogramm téli sulyban 120—122 fillérig; fiatal közép paronként 231—236 kilogramm terjedő sulyban 122—123 fillérig; könnyű paronként 180 kilogramm terjedő sulyban 122—123 fillérig. Szerbiai: Nehez paronként 260 kilogramm téli sulyban — fillérig; közép paronként 240—260 kilogramm terjedő sulyban — fillérig; könnyű paronként 200 kilogramm terjedő sulyban — fillérig. Szerbtelestől: December hó 28. napján volt kérés 23,927 darab, december 28. napján kifizetés 227 darab, december 29. napján kifizetés 640 darab, december 29. napján kérés 23,244 darab. A kérés kérés és kérés: összesen.

IDEGENEK ARADON.

— December 31. —

Fehér Kereszt szálloda. Kurta Lajos utazó Budapest. — Weiss Mór utazó Pankota — Juhász József erdőkezelő Sobornin. — Berger Antal nyug. áll. lovasrendőr. Radó Miksa utazó Oravica.

Központi szálloda. Biró nővérek magánzónák Sikula. — Neuman József fakereskedő Kevermes. — Friedmann Ignácz kereskedő Algyógy. — Merár Valér dr. ügyvéd Budapest. — Tarján Géza földbirtokos Budapest. — Tóth Rezső dr. aljegyző Nagyvárád. — Müller Géza mérnök Budapest. — Kiss Ignácz utazó Budapest.

Pannonia szálloda. Péter Tivadar csendőr. Órmezőr Makó. — Varga János csendőrfőosztályos Nagyhalmagy. — Putics Sándor segédjegyző Nagyhalmagy.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1909. évi január hó 1-én:

Délután 3 $\frac{1}{2}$ órakor, mérsékelt helyárral:

Aranyember.

Dramá 5 felvonásban, előjátékkal. Irta: Jókai Mór.

SZEMÉLYEK:

Timár Mihály	Keszler Ede.	Grancsár	Faludy K.
Trikálsz	Varnay Jenő.	Brazovics	Leővey Leo.
Tímcsa, leánya	Kőrössy Juci.	Zsófia, neje	Benkóné.
Terézka	Follinuszé H.	Athália leánya	K. Kápolnai J.
Nocmi, leánya	H. Harmath J.	Kadisa, leány	Mártafi R.
Krisztyán	Delly Lajos.	Faaula János	Szabó László.

Közölte délután 3 és fél órakor.

Este 8 órakor, rendez. helyárral:

B) bérlet. B) bérlet.

Itt először:

Fuzsitus kisasszony.

Operette 3 felvonásban. Irta: Sterk Vilmos. Fordította: Méri Adelf. Zenéjét szerzte: Zichrer Károly.

SZEMÉLYEK:

André	Leővey Leo.	Romban	Hunyady J.
Susanne, neje	Benkóné.	Lunie, neje	H. Harmath J.
Meline	Polgár S.	Bernlear	Ladiszlay J.
Mathilde, neje	Lászy Etel.	Dubois	Varnay Jenő.
Fredy, a fiok	Faludy K.	Lola	Zalay Margit.
Rosetta	Sá Rontay B.	Mimi	Kun Irén.

Közölte este 7 és fél órakor.

NYILTTER.

Tekintetes

Mózes István urnak

Helyben.

Értesítjük, hogy megbízása folytán folyó hó 29 én délután ajánlott levélben Lessy József urtól elégtételt kértünk az Önnel szemben elkövetett sértés miatt. Lessy József ur a mai napon szintén ajánlott és idecsatolt levélben értesített minket, hogy az elégtételadást — habár előzőleg tárgyalásba bocsátkozott — megtagadja azon indokból, mert — szerinte — nem egyenlő képzettségűnek nem tartosik elégtételt adni.

Lessy József urnak ezen kijelentése után mi az ügyet az Ön részéről a lovaglás szabályai szerinti befejezettnak nyilvánítjuk.

Kelt Világos, 1908. december hó 30 én d. u. 7 órakor.

Tisztelettel:

Ráduly Mózes s. k.

Thuránszky Sándor s. k.

Tekintetes

Mózes István urnak

Helyben.

Értesítjük, hogy megbízása folytán folyó hó 29 én délután ajánlott levélben Kovács Kálmán urtól elégtételt kértünk az Önnel szemben elkövetett sértés miatt.

* Az ezen rovat alatt közlöttéért nem vállal felelősséget a szerkesztő.

Kovács Kálmán ur a mai napon szintén levélben, melyet idecsatoltunk, arról értesített minket, hogy az elégtételadást — habár előzőleg tárgyalásba bocsátkozott — megtagadja azon indokból, mert — szerinte — nem egyenlő képzettségűnek nem tartosik elégtételt adni.

Kovács Kálmán urnak ezen kijelentése után, mi az ügyet az Ön részéről a lovaglás szabályai szerinti befejezettnak nyilvánítjuk.

Kelt Világoson, 1908. december 30-án.

Tisztelettel:

Ráduly Mózes s. k.

Thuránszky Sándor s. k.

Tekintetes

Mózes István urnak

Világos.

Értesítjük, hogy megbízása folytán folyó hó 29 én délután Csicszer Ábel urtól elégtételt kértünk az Önnel szemben elkövetett két rendbéli sértésért — ajánlott levélben.

Csicszer Ábel ur azonban, dacára, hogy az ügyben már a előzőleg tárgyalások folytak, amelyek során Csicszer Ábel ur az elégtétel megadását az összehívott becsületbíróság döntésétől tette függővé, amelynek magát ő is alávetette és amely bíróság Önt az elégtételadásra és bevadásra jogosultnak nyilvánította, — az elégtételadást most azonban a mellékelt ajánlott levél értelmében azval az indoklással, hogy a becsületbíróság ítéletétől eltekint, amely ő rá nem vonatkozhatik, — megtagadta.

Csicszer Ábel urnak ezen kijelentése után, mi az ügyet az Ön részéről a lovaglás szabályai szerinti befejezettnak nyilvánítjuk.

Kelt Világos, 1908. december 30. én.

Tisztelettel:

Thuránszky Sándor s. k.

Lengyel Dezső s. k.

Ezek után a magam részéről csak annyit tartok szükségesnek megjegyezni, hogy ezen urakat a közönség ítéletére bizom.

Mózes István.

Orvosi laboratórium Aradon.

Dr. Auszterweil László és Kallós József

v. budapesti poliklinikai orvosi laboratóriumi vegyész, együttesen

orvosi laboratóriumot nyitottak.

3763

Vizsgálják: vizeletet, köpetet, dajkatejet, gyomortartalmat stb. Laboratórium: Andrássy-tér 7. sz. Anyaggyűjtő állomás: Erzsébet királyné-körut 9. — Telefon: 168.

Hentes üzlet áthelyezés!

Van szerencsém a nagyérdemű vevőközönységem tudomására hozni, hogy Eötvös-utca II. szám alatt levő

hentes. üzletemet

Sina-u. 4. sz. alá helyeztem át.

Tisztelettel 9302

Prokopetz József

Igen tisztelt rendelőknek, jó barátainak és ismerősöknek ez uton 52

kívánok boldog új évet

Engel Bernát

férj ur sváb Deák F. utca 33.

Boldog új évet kívánok

az összes vendégeimnek, ismerősöknek és jó barátainak 59

Sütő István

vendéglős, Ferenc-tér 6. szám.

Összes vendégeimnek és jóbarátainknak

Boldog új évet

kívánunk

57

Weisz és Benjamin.

Vendégeimnek

boldog új évet kívánok

és kérem, hogy tartsanak meg továbbra is szíves jóindulatukban. — Tisztelettel:

özy. Kemény Ferencné

rodász.

58

Összes vendégeimnek, ismerősöknek és jóbarátainknak

Boldog új évet kívánok

Fejér Gyula

fűszerkereskedő.

54

Boldog új évet kívánunk

összes vendégeimnek és üzletbarátainknak 58

Erdélyi és Bácskai iparáru raktár

REICH B. KÁROLY FIA és TÁRSA.

Mindazon t. vevőim és megbízóimnak, akik a múlt év folyamán nagybecsű bizalmukkal megtisztelték, ez uton is

Boldog új évet kívánok

és kérve kérem, hogy jó akaratú támogatásukat a jövőben se vonják meg tőlem.

Varga József, asztalos

64 Arad, Kápolna utca 6.

Vevőimnek és barátainak ezuton kívánok

Boldog új évet.

Béreczi Pál

bőrönd- és nyereg-készítő.

62

Igen tisztelt vevőimnek, jó barátainak és ismerősöknek 92

boldog új évet kívánok

Prokopetz József,

hentes mester.

Összes rendelőknek és barátainknak ez uton kívánok

boldog új esztendő.

Spanlang János

lakatos mester.

91

Jó, tiszta kőszén mellett meg-
 . . . alacsony ár mellett vesz a . . .

Magyar szalmaanyag-gyár
részvénytársaság Aradon.

Ugyanott szén szalak
 és trágya kapható.

Funkelstein József

ARADON,

Petőfi-utca Bing-ház.

Vásárol minden gabonaneműt.

Ugyanott mindenféle vetőmag kis és

● ● nagy mennyiségben kapható. ● ●

Mindenkinek

ingyen
megküldjük, ha azt levelező-
lapon, kérlek díszes 54×76 cm.
nagysságu

fali

lapnaptárunkat

amely hivataloknak és irodák-
nak nélkülözhetetlen.

89212—1908.

Hirdetmény.

Közhirrre tesszük, hogy a kormányhatóságilag jóváhagyott kéménysoprési szabályrendelet 1909. január 1-én életbe lép s hogy ezen naptól kezdve csak a következő díjak szedhetők, illetve fizetendők:

a) földszintes házaknál:

1 pincelakásból vezetó mászó vagy hengerkémény után	25 fill.
1 földszinti lakásból vezetó mászó- vagy hengerkémény	20 fill.

b) egyemeletes házaknál:

1 pincelakásból vezetó mászó- vagy hengerkémény után	35 fill.
1 földszinti lakásból vezetó mászó- vagy hengerkémény	25 fill.
1 I. emeleti lakásból vezetó mászó- vagy hengerkémény	20 fill.

c) két emeletes házaknál:

1 pincelakásból vezetó mászó- vagy hengerkémény után	50 fill.
1 földszinti lakásból vezetó mászó- vagy hengerkémény	35 fill.
1 I. emeleti lakásból vezetó mászó- vagy hengerkémény	25 fill.
1 II. emeleti lakásból vezetó mászó- vagy hengerkémény	20 fill.

d) három emeletes házaknál:

1 pincelakásból vezetó mászó- vagy hengerkémény után	58 fill.
1 földszinti lakásból vezetó mászó- vagy hengerkémény	50 fill.
1 I. emeleti lakásból vezetó mászó- vagy hengerkémény	35 fill.
1 II. emeleti lakásból vezetó mászó- vagy hengerkémény	25 fill.
1 III. emeleti lakásból vezetó mászó- vagy hengerkémény	20 fill.

e) takaréktűzhelyeknél:

egy takaréktűzhely után csövekkel együtt, ha az két vagy több sütővel van ellátva	30 fill.
ha egy sütővel van ellátva	20 fill.
sütő nélküli takaréktűzhelyek, miután azok a kemencét helyettesítik, takaréktűzhely minősége alá nem esnek, ezeknek tisztításáért csövel vagy anélkül	10 fill.

f) kályháknaál:

egy kályha tisztítása után csövel vagy anélkül	80 fill.
Kéményégetésért és utántisztításért, ha a kéményseprő adja a szalmát és pedig: 1 mászó-kémény kiégetéséért, mely esakis hatósági engedély és ellenőrzése mellett és a háztulajdonos kívánatára eszközölhető 1 kor.	50 fill.
egy hengerkéményénél	75 fill.
Ha a kiégetéshez nem a kéményseprő adja a szalmát, akkor 10 fillérrel kevesebb.	
Az új hengerkémény kiszurelésáért az a. b. c. d. pontokban megállapított tisztítási díjak fizetendők	
Arad, 1908. évi december 19.	

A város tanács.

Felhívjuk a nagyközönség b. figyelmét

Dr. Hirsch Mór jótékonyági és önsegélyző egyesületre,

mely rendes törzstagjainak s ezek neje és gyermekeinek megbetegedésük esetén ingyen gyógykezelési, gyógyszerket és a beteg törzstagnak 10 korona segélyt ad.

A tag halála után az özvegynek vagy gyermekeinek az A) osztályban 2406, a B) osztályban 1200 és a C) osztályban 600 koronát kitevő segélyösszeget fizet ki.

Méltánylást érdemlő esetekben a vezetőség rendkívüli segélyben is részesíti tagjait.

Mindezen kívül minden törzstagnak sarkköltségéhez is 40 K-val hozzájárul.

Különös figyelmet érdemel ama körülmény, hogy az ország minden részében fióközleteink vannak, tehát a törzstag valamely helyről való elköltözés által jogait nem veszti el, hanem fiókirodáink székhelyén az egyesület által nyújtott összes kedvezményeket élvez.

3806 **Tagok felvétetnek:**

az A) oszt. nemre való tekintet nélkül 40 éves koráig havi járulék 6.— K.	
a B) " " " " " 50 " " " " 4.10 "	
a C) " " " " " 60 " " " " 3.10 "	

Ez év végéig a beiratási díjak elengedése mellett vétetnek fel a tagok.

Beiratkozni lehet a fiókirodában (Arad, Erzsébet-körút 9. szám.)

Felhívás az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezte

VI. évtársulatába való belépésére.

Az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezte 1909. jan. 1-én

VI. évtársulatát

kezdi meg.

5536

Az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezte

a) kötelező heti befizetésekkel, apró tőkék gyűjtésével fejleszti a takarékosági szellemet; lehetővé teszi, hogy a legapróbb összegek is kedvezően gyümölcsöző tőkévé nőjenek.

b) tagjainak olcsó és a heti befizetésekkel is törleszthető kölcsönöket nyújt.

Egy-egy törzsbetét jegyzése heti 50 fillér befizetéssel jár, amely az öt évig tartó évtársulaton át történik. A szövetkezetbe bárki beléphet és tetszés szerinti számban jegyezhet törzsbetéteket; a beiratás alkalmával minden törzsbetét után 50 fillér beiratási-díj s egyszerűs mind a betétkönyvecske ára fejében összesen 20 fillér fizetendő. Öt év elteltével az évtársulat felszámol, s minden tag a befizetett összeget és ezen felül az öt év alatt összegyűlt s törzsbetétjére eső haszoneredményt megkapja.

A szövetkezet tagjainak a következő módon nyújt kölcsönöket:

a) előleg kölcsönöket a befizetett tőke 1/10-ed része erejéig;
b) kezességi kölcsönöket kellő jótállás mellett, váltó vagy kötvény ellenében;
c) jelzálog- és zálog-kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés vagy értékpapírok leköltése mellett.

Ezen kölcsönök öt év alatt a heti befizetésekkel is törleszthetők. Szövetkezetünk tagjai e mellett oly kölcsönöket is vehetnek fel, amelyeknél a heti befizetésekkel nemcsak a tőkét hanem a kamatot is törlesztik.

Betáblázott, zálog- vagy egyéb módon biztosított kölcsönök megfelelő heti törlesztés mellett tíz évi visszafizetésre is adhatók.

A tagoknak felvétele s az új törzsbetétkönyvecskek kiadása naponta délelőtt 9—12 és délután 3—5 óráig hivatalos helyiségünkben, (Szabadság-tér 7. sz., I. em.) történik. A belépés alkalmával a beiratási díj és könyvecske ára fizetendő le; a törzsbetétek befizetése az új, VI. évtársulat részére 1909. január 1-ével kezdődik.

A hitelszövetkezetnek vidékiek is lehetnek tagjai, akik heti befizetéseiket a szövetkezet postatakarekpenztári cheque számláján (12.167. sz.) való befizetéssel, tehát minden postaköltség nélkül teljesíthetik, szintugy a kölcsön törlesztéseiket is.

Mindezeknél fogva a szövetkezetbe való belépésre Aradváros és vidéke minden rétegéhez tartozóit ezennel felhívjuk.

Az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezte.

BERLINI VICTORIA

általános biztosító részvénytársaság.

Alapított 1853-ban.

Alapított 1853-ban.

Biztosítási állomány	1907. december hó 31-én	1,776.134.314 K.
Vagyon	" " " "	760.631.773 "
Dijtartalékok	" " " "	578.243.350 "
Biztosítottak részére gyűjtött nyereség tartalék		
	1907. december hó 31-én	147.180.819 "

Különös előnyök:

Megtámadhatatlanság: A kötvény egy évi fennállás után semmiféle alapon sem támadható meg.

Párbaj vagy öngyilkosság: Az első évben a teljes díjtartalék, ennek el-teltével pedig az egész biztosítási összeg fizettetik ki halál esetében.

Világkötvény: A biztosított minden külön pótfizetés nélkül kezdettől fogva tartózkodhat és utazhat az egész földön.

A biztosítás megszűnésének kizárása: Három évi fennállás után a biztosítás nem válhat érvénytelenné.

Legmagasabb kölcsön- és visszavásárlási érték három évi fenn-állás után.

Megszűnt biztosítások érvénybe helyezhetők 6 hónapon belül **or-
vosi vizsgálat nélkül.** 29

Háborubiztosítás teljesen költségmentes.

Nyereségszedés: A tiszta nyereség **90%-a** a biztosítottaknak szavatoltatik. Az 1907. üzletévre a tiszta nyereség **90%-a**, tehát 30,897.125 korona utaltatott át a **biz-
tosítottaknak** mint nyereségrész. Már 1878. óta az összes díjbefizetések **3%-kal** emel-
kedő osztalék fizettetik ki.

Példa: 10.000 koronás elért és halál esetére szóló biztosítás 25 évi időtartamra egy 30 éves egyénnek csupán **5684.03** karonájába kerül.

Rövid, világos biztosítási feltételek, fenntartások nélkül.

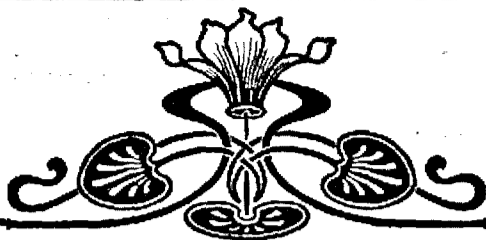
Igazgatóság Magyarország és a
Keleti országok részére:

BUDAPEST, V., Széchenyi-utca I.

Felvilágosítást és ajánlatot nyújt

az aradi főügynökség, Andrásy-tér 10. sz.

Telefon 238. sz.

Megglepő

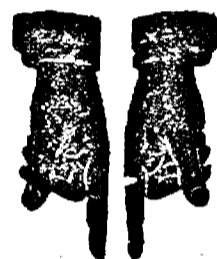
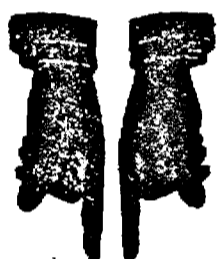
5538

UJ

Találmány!

Páratlan

a maga nemében!

MOLLY

! ? !

Jön!

Vas- és rézbutor, sodronyágybetét gyár.

Ajánljuk a n. é. közönségnek saját gyártmányunkat,
vas- és rézbutorokban,
 a legjobb kivitelben. 3796

Elvállalunk mindennemű javításokat és vasbutor festéseket.
 Raktár- és gyárhelyiség: Aulich Lajos-utca 14. sz.

Telefon 423. szám

= Árjegyzéket kívánatra díj- és bérmentesen küldünk. =

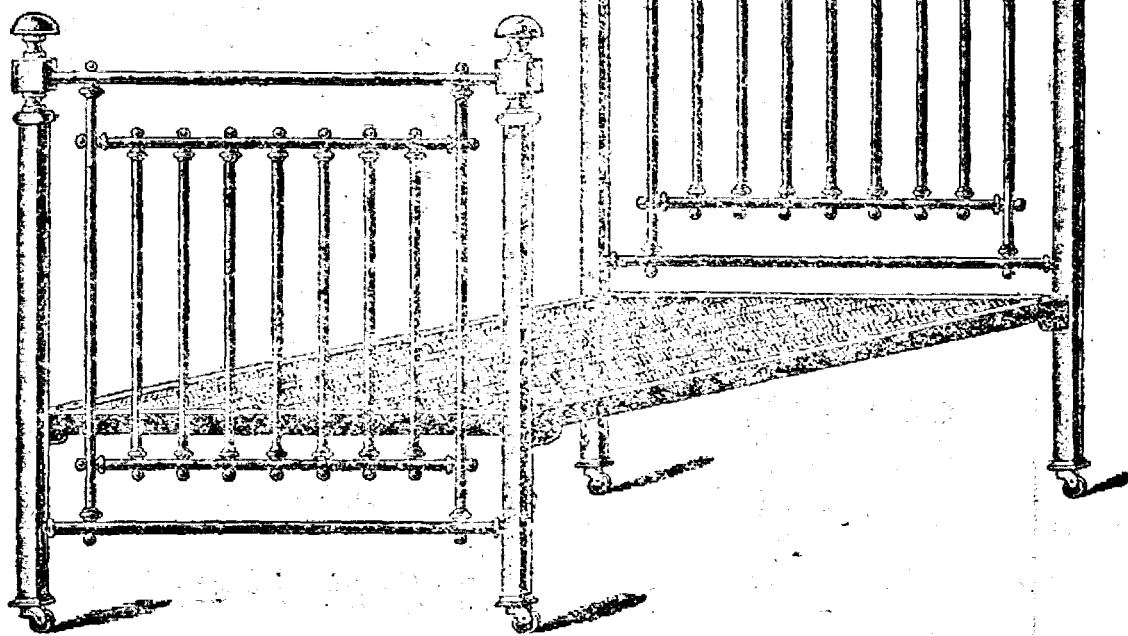
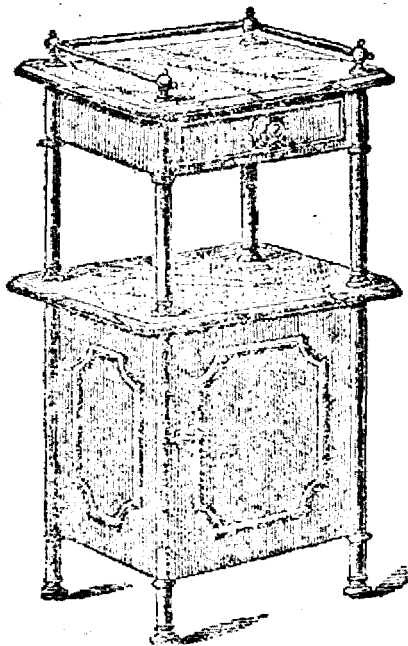
sodronyágybetétek

vas- és fakerettel, minden méretben, a legerősebb kivitelben kaphatók.

Szives megrendeléseket kér

tisztelettel

FLEISCHER TESTVEREK.

Városi és megyei telefon 242. szám.

Villanycsengő

Javításokat

villanyvilágítási

bevezetéseket szakszerűen eszközöl

2055

KALMÁR JÓZSEF

ARAD, Salacz-utca 2. sz. műszerésznél ARAD, Salacz-utca 2. sz.

Városi és megyei telefon 242. szám

ATLANTTIKA

Miért csak az **Atlantikában** vásárolt **kávé, tea, rum** és a velük járó **teasütemény, cukorka, csokoládé** (Gerbaud-féle is) valószínűleg **élvezeti cikkek?**

Mert Aradon kizárólag ott kapni fűszer, illatszer és egyébeknek bosszantó szagától mentesen ezen árucikkeket. —
Vidékre bérmentesen küldjük áruinkat

5537

ATLANTTIKA

Mit jelent:

ATLANTTIKA?

Kávé, tea, rum speciális üzlet!

Arad, **Andrássy-tér 20.** (Fischer Eliz-palota)

Saját villanyüzemű pörköldéknben naponta **friss kávé pörkölés.**

ATLANTTIKA

VIOLA VIRÁGCSARNOK

Arad, **Andrássy-tér, Minorita-palota.**

☛ **Üzleti telefon 337.** ☛

☛ **Kertészeti telefon 601.** ☛

A VIOLA VIRÁGCSARNOKBAN ARADON

Lesznek a legizlésesebb **csokrok, koszoruk** és egyéb alkalmi tárgyak készítve, a megszokott pontossággal. A nagyérdemű kö-
■ ■ ■ zönség szives pártfogását kérik: ■ ■ ■

a „**Viola virágcsarnok**“ tulajdonosai.

ROMÁN

KARÁCSONYI

nagy kiállítás

FISCHER SIMON

Nagy Áruházában Arad, Szabadság-tér 12. sz.

Tisztelettel értesitem a tisztelt Arad és Vidéki Román vevő közönséget, hogy az idén a Román Karácsonyi ünnepekre külön ujonnan felszerelt nagy Játék és Ajándék kiállítást rendeztem és az árakat bámulatos olcsóra leszállítottam.

1101

Kiváló tisztelettel **Fischer Simon.**